

NÉPÜNK

Director și Șefredactor: **Wasserstrom Sándor****REVISTA EVREIASCĂ**Redactor responsabil: **Leitner Zoltán**

Nem kell Tanganyika!

A világ nem tér napirendre egykönnyen a németek háromnapos zsidóellenes pogromja felett. Nem is lehet, mert évszázadok óta nem mutatta meg nép soha ennyire nyers és brutális ösztöneit és soha ennyi ártatlan embert nem ért kegyetlenebb csapás, mint ami most sújtotta a németországi zsidóságot.

Hoover, az Egyesült-Államok volt elnöke keserű szavakkal tesz önmagának szemrehányást, amiért 18 esztendővel ezelőtt megszervezte a német éhező gyermekmilliók felségítési akcióját, amikor hajórakományok mentek telve élelmiszerekkel, hogy megsegítsék a németeket, akikről keserű szavakkal ismeri be most Hoover, hogy nem érdemelték meg ezt a nagy erőfeszítést, mert kegyetlenek és barbárok, akik elnézik, hogy soraik között élő zsidó gyermekek éhezzenek és a felnőttek is felforduljanak az éhségtől. Hoover volt elnök kijelentette, hogyha akkor a világ civilizált népei nem lettek volna olyan megértők, ha nem lettek volna oly szentimentálisak, akkor ma nem volna oly keserves helyzetben az emberiség, a német aspirációk és a német politika metódusai miatt.

Clemenceau, a „tigris”, aki késhegyig folytatta a harcot Dreyfus kapitányért, holott az csak egy ember volt, mennyivel megértőbb lett volna a német néppel szemben, ha nem érezte volna, hogy ez nép nem érdemli meg a részvétet és csak a legnagyobb szigorral kell tartani, ha nem akarják, hogy leigazza az egész világot. Csak gondoljunk azokra az országokra, amelyeket a világháború idején elfoglaltak. Milyen kiméltelenséggel jártak el akkor is a belga—szerb—lengyel—ukrán—román, francia ártatlan és védtelen lakossággal szemben. Ameddig nem kötik meg örökre őket, addig nem lesz nyugta a világnak. Ez volt a nagy francia államférfinek, Clemenceaunak elgondolása.

Hiába volt a pápa sirása, aki a bajor és osztrák 30 milliónyi katolikus szenvedése miatt ontott a világ szeme előtt keserves könnyeket, hiába gyujtották fel Innitzer bíboros bécsi palotáját és dobtak ki az ablakon egy katolikus papot, aki halálrauzta magát a bécsi kövezeten: ez sem ébresztette még fel a világot!

De talán most egy kicsit ráeszmélt a világ arra, hogy az amalékíták kegyetlen barbarizmusa nem enyhült. Késő van már, nagyon késő a megbánásra, hiszen ma már olyan erővel rendelkezik a modern amalék, amelyet letörni egyhamar és egykönnyen nem lehet.

Ma már a német pogromok hatása alatt megremegnek még Afrika népei is, ahol „helyet kér a nap alatt” a németiség és követeli régi gyarmatait vissza, hogy oda is elvigye „európai” módszereit. Képzhetjük, hogy a német kultúrával és nagy intelligenciával rendelkező zsidók üldözése után, hogyan bána a benszüllött afrikaiakkal is.

A zsidóság népi tragédiája, hogy az ő vér és könny óceánján keresztül kellett felismerni a világnak, hogy a német barbarizmus halálcsapást jelent az egész emberiség szempontjából. Chamberlain angol miniszterelnök hónapokkal ezelőtt már kijelentette, hogy a német gyarmati igények részleges kielégítéséről szó lehet. Most azonban kategórikusan kijelentették úgy ők, mint a franciák is, hogy egy talpalattnyi földet sem hajlandók odaadni. Hoover és a többi németbarát államférfi keserűen eszmélt rá arra, hogy bűn volt ezért a népet küzdeni, bűn volt ezt a népet felségíteni, hogy amikor erőre kap, akkor ő sújtsa és kegyetlenkedjen védtelen népek felett.

Ami pedig a menekülő zsidóknak Tanganyikában, Észak Rhodéziában és Nyassaföldön, Ujguineában való letelepítését illeti, az angol kormánynak ez a gesztusa nem tolthat el örömmel egyetlen zsidót sem. Mert volt német gyarmatra kerülni, a dzsungelbe, ott új életlehetőséget teremteni, ehhez rengeteg pénz és erő kell. Ma nincsen erre pénze a zsidóságnak és nincsen ereje a kifosztott, agyonkínzott német intellektuálnak, hogy mocsarat csapoljon és őserdőt irtson.

Tizezer négyzetmérföld területet akarunk adni a zsidóknak, amelyet, ha felvirágoztatnának, akkor jönne — joggal — a benszüllött — és követelné, hogy a zsidók távozzanak onnan. Nem lehet végigüldözni, kiüldözni a világból a zsidó milliókat. Ne-

künk is jogunk van az élethez, bennünket is anyák szültek és nem teremtődünk arra, hogy a német barbárok után afrikai mérgezett nyilakkal küzdő félvad emberek és halálos moszkítókat által pusztuljanak el zsidó százezreink. Beteg világ, beteg eszméi ezek és ha az angolok ezzel csak ingerelni akarták a németeket, hogy volt gyarmatukra akarják helyezni a kiüldözött német zsidókat: akkor elérték céljukat. A német sajtó dühöng már és a londoni német nagykövet visszahívásáról ír. Ujra mi legyünk a „ke-pore”, ujra az áldozat, ujra nekünk kell passzive eldönteni, hogy mikor és merre induljon el az emberiség könny és vér-óceánja? Holott volna, sőt van is egy megoldás. Nincs is több!

Kinyitni Palesztina kapuit! Oda kell telepíteni a zsidókat. Az amerikai zsidóság egy nap alatt adna milliárdokat, ha a német kikötőkben ott állnának a hajók, amelyek Palesztinába vinnék a tönkrelányított zsidó százezreket. Csak Palesztina! Oda meghalni, oda küzdeni is szívesen mennének a zsidók, mert az a miénk volt és miénk kell legyen. Ne legyünk kísérleti nyulak az angolok gyarmatügyi politikájában, nem kell Tanganyika és a többi egyenlítői emberpokol.

Össze kell fogni az emberiségnek a zsidók megmentése érdekében és a kegyetlen népek barbarizmusa el kell tűnjön a föld színéről, ahogy eltűntek az afrikai ember-evők is, meg az amerikai skalpvadászok.

A zsidókérdés egyetlen jelenkori megoldása: Palesztina!

Palesztina — és nem Tanganyika!

Károly király Őfelsége és Mihály nagyvajda diadalmas utja és ünnepélyes fogadtatása

București. Őfelsége vasárnap még beható tanácskozást folytatott Párisban Georges Bonnet francia külügyminiszterrel és Daladier miniszterelnökkel. Hétfőn este II. Károly király Őfelsége Mihály nagyvajda társaságában a Strassburg-Stuttgart-Wien-i gyorsvonattal Sigmaringenbe utaztak, ahol látogatást tettek a Hohenzollern ház fejénél.

Bucureștiben és az egész országban, főleg amerre a hazatérő uralkodó vonatja el fog haladni, a legnagyobb örömmel és ün-

nepélyességgel várja Őfelségét az ország népe. Victor Dombrovsky fővárosi polgármester lelkes felhívásban közölte a király hazaérkezésének pontos időpontját.

Az egész ország nagy örömmel és lelkes alattvalói hűséggel fogadja uralkodóját, aki naggyá emelte Románia tekintélyét a nyugati államok közvéleménye előtt és olyan kapcsolatok kiépítését biztosította, amely az ország anyagi konszolidációját továbbra is biztosítja.

Segítség!

Az erdélyi zsidóságnak is ki kell vennie részét abból a segélyakcióból, amely megindult a németországi menekültek érdekében. Sokan a szerencsétlen üldözött zsidók közül erre felé is eljutottak, hogy innen továbbmenjenek végleges letelepedési helyük felé. Ezek a boldogtalan, hazátlan emberek, akik ruha és élelem nélkül jutottak ide, sürgős támogatásra szorulnak. Élelmezni és felruházni kell őket. Gondoskodni kell továbbutazásuk lehetőségéről. Meg kell mozduljon a legközönyösebb zsidó

szív és adni kell, adni sokat és azonnali!

Tekintettel a rendkívül fontos és nemes célra, fejkérjük lapunk olvasóit, hogy juttassák el pénzbeli vagy természetbeni adományukat minden város hitközségeihez, vagy lapunk kiadóhivatalához, (Oradea, str. Miron Pompiliu 8, telefon 24-40), amely szívesen továbbítja azt a kellő helyre a legjobban rászorultaknak. (Ha nagyváradiak adományoznak, úgy telefonon beszélhetnek és elmegy az adományokért a segélybizottság megbízottja.)

A német birodalom újabb borzalmai

Megkezdték a milliárd márka behajtását

Berlin. A német hatóságok megkezdték a zsidókra kivetett egy milliárd márka „hadisarcnak” erélyes behajtását. Eddig 120 családot rendeltek fel az illetékes hatóságok, ahol átadták nekik azokat az irásokat, amelyek részletezik, hogy ki milyen összeggel kell hozzájáruljon ehhez a kivetéshez. A meghívottakat leginkább asszonyok képviselték, mert a férfiak nagyrésze koncentrációs-táborban senyved, vagy különböző okok miatt nem akart megjelenni kintzók előtt. A nők teljes apátiával fogadták a rájuk nézve teljes anyagi romlást jelentő kivetést. A német hatóságok szerint az áprilisban bejelentett német zsidó vagyonok 11 százalékát teszi ki az egymilliárd, ami kétségtelenül erős túlzás, mert a német zsidók ma már nagyon leszegényedtek és megbízható jelentések szerint vagyonuk 50—80 százalékát teszi ki.

A rendelkezések értelmében az okozott károkat, amelyet a rombolások folytán szenvedtek a zsidók, — szintén a zsidóknak kell teljes összegben megtéríteni, mert az indoklás szerint „az árja tulajdonba kerülő értékek nem lehetnek megrongálva.” Érthető ebből az, hogy előbb rendbehozzák, azután kiszajátítják majd a zsidó üzleteket és vállalatokat. A hadisarc fizetése folytán számos zsidó kénytelen eladni minden ingatlanát és értékpapírját, mert különben nem tud eleget tenni a követelésnek. Vannak olyan szegény zsidók, akik nem tudják helyreállítani a kárt, ezekért 120 zsidó családot tettek felelőssé, akiknek pénzéből külön helyreállítják a károkat.

A koncentrációs táborba vitt zsidók nagyrészt nem bocsájtják szabadon, csak majd akkor, amikor már kiutazásuk biztosítva van. Ezért az amerikai konzulátusok előtt zsidó férfiak és főleg nők állanak reggeltől estig, hogy megszerezze az iratokat a rögtönt kivándorláshoz.

BÉCSI RÉMSÉGEK.

Legutóbbi tudósításunkhoz még kiegészítéssel közölhetünk híreket, amelyeket azóta Bécsből kaptunk. Sajnos, ezek még rettenetesebb képet adnak, mint az első híradások. Több, mint husz zsinagógát pusztítottak el, többek között a Schiffschul-t is, amely a vallásos zsidóság legnagyobb temploma volt. A templomokba bombákat helyeztek, melyek explodáltak.

Előzőleg a tórákat, tefillineket, imakönyveket kidobálták az uccára és elégették. Csaknem az összes zsidó üzleteket kifosztották és tönkretették. Több, mint tízezer zsidót fogtak össze, de ezeknek több, mint felét később szabadon engedték. Egész nap hallható volt a bombák robbanása, amelyek a templomokba helyezték el. Hogy ez mennyire terroreszerű volt, jellemző, hogy voltak uccák, ahol előbb a szomszédban lakó árja lakókat figyelmeztették ablakuk kinyitására, nehogy a detonáció betörje azokat. Bécsben a nyílt uccán is bántalmazták a zsidó járókat és a rombolást követő napon összeterelték őket a romok eltakarítására.

BERLINBEN

Az Alexander-platzon az egyik könyvesbolt valamennyi raktárán lévő könyvét a tömeg kihozta az uccára és máglyán elégette.

A warrendorfi zsidó földmivesiskola megtámadásánál egy zsidó fiatalembert megölték. A berlini Gredanierstrasse zsidónegyedében a lakásokat is kifosztották, amit nem tudtak elvinni, azt kidobták az uccára és elégették. Egy németet, aki az égő zsinagóga láttára felháborodásának adott hangot, „zsidóbérenc” címen leütötték. A lakosság nagyrésze apátiával nézte az eseményeket, amelyek akármelyik afrikai állam dicsőségére váltak volna. Sokan, akik komolyabbak s nem

feltétlen hívei ennek a rendszernek, fejesővállással adtak kifejezést elégedetlenségüknek, de még ezt is rossznéven vették. Butor-üzletek úgy néztek ki, mintha ágyukkal lövöldöztek volna beléjük. Sok üzletet úgy elpusztítottak, hogy ha megengednék nekik a további léte, akkor sem tudnának soha többé talpraállani. Több, mint ezer üzlet vált így romhalmazzá Berlinben. A Kant-strassen felgyújtották a tönkretett árukészleteket.

BÁZELI LAPOK.

Svájci lapok szerint a gyújtogatás anynyira fajult, hogy az emlékezetes csütörtöki napon a határon túlról több községben, így Alt-Breisach-ban éjszaka füstfelhők szálltak az égfelé. Másnap megtudták, hogy a templomokat és üzleteket gyújtották fel és azok égetek nagy tüzzel. Azt is ezek a lapok írják, hogy Freiburg zsinagógáját tövig leégették és Münchenben az események talán még borzalmasabbak voltak, mint Berlinben.

Leon Blum volt francia miniszterelnök érdekes beszéde Lille-ben

Páris. — Lille városában nagyszabású szocialista demonstráció volt Salengro, volt szocialista belügyminiszter emlékére, aki tudvalevőleg az üldözések és rágalmak elől a halálba menekült. Ezen a nagyszabású gyűlésen résztvett Leon Blum volt francia miniszterelnök is és nagyszabású beszédet tartott. Mindenekelőtt élesen bírálta a jelenlegi francia rezsim pénzügyi terveit, majd rámutatott arra, hogy milyen méreteket öltött a diktatúra erőszakossága, amikor már beavatkoznak demokratikus államok belső ügyeibe is. Példa erre Hitler ama beszéde, amelyben kritizálta Eden és Churchill angol politikusokat, akiknek uralomra jöttét „barátságatlan” cselekedetnek minősítette Németország irányában.

Blum beszédét többször megszakította a hallgatóság helyeslőleg és azt kiáltották, hogy neki kell jönni a hatalomra. Blum nagyon érdekesen válaszolt ezekre a közbekiáltásokra.

— Ti Blumot akarjátok a hatalmon látni? Ez a jelentős kiáltás a jelen pillanatban nem tulságos nagy jelentőségű. Lehetséges volna ez? Nem vezetne-e ez nemzetközi nehézségekhez? Egyáltalán lehet ma egy szocialistát hatalomra ültetni? És lehet-e ma egy zsidót hatalomra küldeni?

A nagy francia munkástömeg egyhangúlag kiáltotta: Lehet!

— Kerülhet ma kormányra szocialista és lehet a miniszterelnök zsidó!

Ezután így folytatta beszédét Leon Blum:

— Nem rólam van szó és nem más zsidóról. De ha holnap ezzel a kérdéssel fordulnának egy zsidóhoz, biztos vagyok abban, hogy az a zsidó maga érezné, hogy jelen pillanatban az a kötelessége, hogy ne növelje még jobban a nemzetközi nehézségeket, amelyekkel ma Franciaországnak vagy más országnak is meg kell küzdenie.

Blum beszéde azért is érdekes, mert kiderül ebből, hogy mennyire tudatosították benne is zsidó mivoltát a hitleri események. Korábban soha sem beszélt zsidóságáról, különösen nem munkások előtt, de ugyilátszik, ma már ha rákerülne a sor, nem vállalná a miniszterelnökséget, éppen azért, mert tudja,

A NÉMET POGROMOK MIATT NEM KAPNAK GYARMATOT A NÉMETEK.

London. A „Times” legutóbb nagy vezércikkben írja meg, hogy a francia és angol kormányok azért jelentették ki kategórikusan, hogy szó sem lehet arról, hogy a németek gyarmatokat kapjanak, mert bebizonyították a pogromokkal, hogy idegen fajú népekkel csak brutálisan bántanak és nem engednék őket élni. Állandóan tiltakozó gyűlések is vannak a volt német gyarmatokon, amelyeken kijelentik, hogy semmiesetre sem akarnak tartozni Németországhoz, s ha kell, fegyveresen is ellenállnak a német terjeszkedéssel szemben. A „Times” vezércikke nagy feltűnést keltett és Berlin is megdöbbenéssel látja, hogy a zsidók elleni háború olyan kihatóssal lesz a világpolitikai konstellációra, hogy gyarmati követeléseinek fogja útját állani. (Legalább lesz újra mit a zsidókra fogni. Ha módjukban volna, ráparancsolnák a német zsidókra azt is, hogy „váltságdíj” gyanánt legalább két gyarmatot is be kell szolgáltatassanak a rohamosztágosok irodájába. A szerk. megjegyzése.)

hogy mint zsidónak kétszeresen nehéz volna helyzete, még saját emberei előtt is. Az, hogy Lille-ben a munkások szimpátiája mellett nyilatkozott meg, nem jelent semmit, mert képzeljük el, ha Daladier helyett Blum ment volna Münchenbe és ilyen „eredményt” ért volna el, milyen hamar rámondták volna, hogy „gyáva zsidó”, aki nem mert erélyesen fellépni a hitleri követelésekkel szemben.

Reich Józsefné sirkőavatása

Az igazi népszerűségnek rendszerint az öröm, vagy gyász pillanatai állítanak próbakövet. Ilyenkor derül ki, hogy a közvélemény mennyiben osztozik az örömben vagy vesz részt a szomorúságokban. Reich József, a nagyváradi hitközség nagytekintélyű díszelnöke kiemelkedő példája nemcsak egy nagylelkű életvitelnek, de példája annak is, hogy a társadalom, mint tartja számon életének minden derűs, vagy gyásszal teli eseményét. Vasárnap, f. hó 20-án is megnyilatkozott Várad zsidóságának bensőséges tisztelete Reich Józseffel szemben, amidőn tömött sorokban jelent meg megboldogult szeretett hitvese sirkőavatásán. A megboldogult nagyasszony emlékéit hatalmas fekete márványkő hirdeti künn a temetőben, közvetlen a szentéletű Fuchs Mór főrabbi zcl. és Fuchs Benjamin főrabbi zcl. betonkerítéssel övezett sírhantjai mellett. A sirkőven arany betűk idézik az elhunyt Reich Józsefné életének példás jellemvonásait.

Blum Mór rabbi mélyenszántó beszédében mutatott rá a megboldogult nagyasszony nemes lélkületére és az elhunyt gyermekeit arra szólította fel, hogy kövessék a szülők és elődök nyomdokait. A megható beszéd után Karger, a K.K.L. palesztinai kiküldöttje méltatta a megboldogult emléket és jellemezte Reich József fenkölt lélkületét, akinek nemes tetteit és ádozatkész munkásságát nemcsak itt, hanem országhatárokon túl is számontartja és értékeli a zsidóság.

A sirkőavatáson Várad zsidósága reprezentánsain kívül, ott voltak az elhunyt leánygyermekai: Türkl Alfrédné, dr Kovács Dezsőné, Vadas Jenőné, míg a Szabadkán élő Heller Józsefné kénytelen volt távolmaradni a beutazási nehézségek miatt.

Ami nem szomorú – hanem

vigasztaló

Ki nem ismeri még azt a hangulatot, amikor tombolni kezd a vihar, villámlik, mennydörög, zúgcsapkod a szél és feszült idegekkel figyel a legbátrabb ember is a természet játékát. De a vihar után, főleg nyáridőben, jön valami csodás megbékélés és kiderül a horizont. A középeurópai zsidóság ilyen rettentő „viharzónába” került, anyagi javait pusztítja el a vihar, életek száza és ezrei vesznek oda és nagyon, de nagyon messzi van a lehetősége annak, hogy kiderüljön az égbolt és vigasztalást találjon ez a hatszázezer főnyi megkínzott zsidóság. A vihar még javában tombol, de vannak vigasztaló jelek, amelyek egy kissé derűsebbé teszik a jövőt. Még nagyon, de nagyon messzi vagyunk a kiegyensúlyozottságtól, de lássuk csak mi az, ami mégis megnyugtatja a dobogó szívet és rémület-től tágranyit szemeket.

Íme: a berlini pogrom első napjaiban a canterbury érsek a vasárnapi istentiszteleten hangosan imát mondott a szenvedő zsidókért és felkérte az egész angol keresztény társadalmat, hogy mondjanak imát a zsidók mielőbbi megszabadulásáért.

Vigasztaló jelenség az, hogy a francia és angol lapok szerint, amikor az ég és füstölő zsinagógák előtt mentek el fajnemet emberek, sokan könnyeztek, sőt sírtak is. Ez azt jelenti, hogy a nyolcvan millió német között akad nem is egy, nem tíz, vagy százezer, akik még emberileg érznek, akiknek fájt a szívük annak láttán, hogy miképpen pusztították el más emberek legszentebb érzelmeit, miképpen gyilkolják meg azt, ami sok embernek a legdrágább. Arról nem is beszélünk, hogy minden pusztulás fáj olyan embereknek, akik csak az építést, csak a „konstruktivitást” szeretik. Vigasztaló tünet ez a síró német, aki bizonyára szerette volna leplezni és elnyomni magában azt az érzést, hiszen ha egy rohamosztagos meglátná, megvetné és gyűlölné, sőt talán bántalmazná is, mert „gyávaság” meghatódni azon, hogy elveszik ezernyi gyermek életlehetőségét, ezernyi öreg utolsó békés falatját. De ezek a könnyeseppék egy kis reménységért jelentenek, hogy lesz még valaha hajnal is ott, ahol most sötét éjszaka honol, ahol vihar tombol, ott lesz még termő élet is.

Vigasztaló tünet, hogy a svájci reformátusok,

pontosabban a bázeli és zürichi református egyháztanácsok vasárnap gyűlést rendeztek a két kanton templomaiban a németországi zsidó menekültek javára.

Vigasztaló tünet, hogy az Egyesült-Államokban szünet nélkül folynak és egyre nagyobb méreteket öltenek a tiltakozások a németországi zsidó üldözések miatt.

Vigasztaló a Columbia egyetem 3000 hallgatójának levele, amelyet Roosevelt elnökhöz intéztek, amelyben Németországgal való gazdasági kapcsolatok megszakítását követelik.

Vigasztaló, hogy az amerikai demokrata békekövetség négyülésén 60.000 ember követelte a berlini amerikai követ visszarendelését és a német áruk bojkottját. De az is fényugár a sötét viharos éjszakában, hogy a metodista egyház száz lelkésze élesen elítéli egy nyilatkozatban a német zsidóüldözést. Még az is, hogy Sanfrancisco püspöke rádióbeszédében bélyegezte meg a zsidók üldözését. Az iparszervezetek pittsburgi kongresszusa üdvözölte Roosevelt elnököt és köszönetet mond, amiért elítélte az atrocitásokat és egy másik szervezet az amerikai kikötők elzárását követeli a német hajók elől.

Vigasztaló az is, hogy Chamberlain miniszterelnök kihallgatáson fogadta a zsidóság vezetőit, akik között ott voltak lord Samuel, lord Bearsted, Dr J. H. Hertz gráncehbí, Neville Lasky, a Board of Deputies elnöke, Lionel Rotschild és Chaim Weizman, a cionista világszervezet elnöke.

Vigasztaló, hogy a francia szélsőséges nacionalisták vezére De la Roque ezredes nyilatkozott, amelyben élesen elítéli a borzalmas németországi zsidóüldözést és kijelenti, hogy hasonló atrocitásokra soha nem kerülhet sor Franciaországban.

Vigasztaló az is, hogy Sir Thomas Inskip angol hadfelszerelési miniszter beszédében kijelentette, hogy „Angliának kötelessége, hogy segítsen a zsidó népen és elhelyezési lehetőségét teremtsen a menekültek számára, ha nem is az anyaországban, de legalább a brit birodalom területén.”

Még volna más is, egyéb is, de egyelőre elégedjünk meg ezekkel a vigasztaló momentumokkal.

Ahogy Mussolini elképzeli

A világ nagy utazási irodái, főleg Londonban és Párisban rendkívül udvariashangu körlevelet kaptak az olasz kormánytól. Ebben a körlevélben azt írja a kormány megbízottja, hogy minden ellenkező híreszteléssel ellentétben az olasz kormány a zsidó turistákkal szemben semmiféle korlátozást nem léptetett életbe és kéri az utazási irodákat, hogy közöljék ezt a nagyközönséggel. Csak azok az íratok és dokumentumok szükségesek, amelyekkel mindenkinek rendelkeznie kell.

Eddig szól a hirdetés és ezzel kapcsolatban volna néhány megjegyzésünk. Nagyon édes és kedves em-

ber ez a Mussolini. Az olasz egyetemekről elkergetett százszámra a zsidó professzorokat, az iskolákban gettókat állt fel, elveszi a zsidók életlehetőségét — de mindezek dacára a külföldi zsidók csak hozzák a fontokat, frankokat, dollárokat az országba, mert arra továbbra is szüksége van. Milyen furcsa is egy ilyen antiszemita rezsim. A „benszülött” zsidókat üldözi, kivesszi a lelküket és megnyomorítja életüket, de a fajtestvérek pénzét szívesen látja. Szerintünk a zsidóságnak nincs negy kedve most utazgálni, de ha volna, akkor is messzi el kell kerülnie az olaszok kétségkívül szép országát. Nem mondjuk, hogy jó módú zsidóknak nehéz lemondani arról, hogy ne lássák többé, vagy legalább is hosszú ideig az olasz tengerpartot, ne lássák Firenzét és Vencét, Nápolyt és Rómát. De gondoljanak arra, hogy milyen kinszenvedés lehet az olasz zsidónak ott élni és gettópadokba küldeni gyermekét, s maga is czernyi akadály között keserves kenyerét megkeresni.

Gondoljanak az Olaszországba vándorló arra, hogy hány tízezer zsidónak kell most koldustársírnát venni magára, aki eddig jobbnál jobb napokat látott és keresni egy kis zugot magának, ahol eltengődhet ebben a barbár világban.

Ezzel a hirdetéssel kapcsolatban el kell még mondjuk azt, amit egy turistától hallottunk, aki néhány hónappal ezelőtt járt Olaszországban és összeharított egy olyan olasz emberrel, aki nagyon értelmes volt és sok mindent tudott, látott és hallott és mégis rettentően naiv volt. Akkor jelent meg az első zsidóellenes intézkedés és azt mondta a mi zsidó barátunknak, hogy:

— Jól tette Mussolini, hogy ezeket a zsidóellenes intézkedéseket megtette.

Erre a kijelentésre azt mondotta az olasznak a váradi ur, hogy vegye tudomásul, hogy ő is zsidó.

Olaszunk nagyon nevetni kezdett és azt mondta, hogy „ne vicceljen”, nem hiszi el és akár-hogy is erősködött, nem akarta elhinni. Arra a kérdésre, hogy miért nem hiszi el, azt válaszolta, hogy ő a zsidókat olyan majomszerű, szőrös, torzonborz embereknek tartja. Ő még sohasem látott zsidót, mert azon a vidéken, ahol ő lakik, egyáltalán nincsenek zsidók. De az bizonyos, hogyha Mussolini ezeket az intézkedéseket kiadta, tudja mit csinál és ő bizonyára „látott már zsidót!” A jó olasz elbitte azt, hogy olyan torzonborz vad alakok a zsidók, akik ellen hozták a drákói intézkedéseket. Olaszországban vannak milliók, akik valóban azt sem tudják, mi fán terem a zsidó, hiszen még az olasz zsidókon sem lehet megismerni a származást, olyan „torzonborz” zsidó meg talán a világon sincs, akit úgy képzel el az átlag olasz, ahogy mi Tarzant, amikor a fákon üvölt az őserdőben...

Mi nem hisszük, hogy az olasz kormány akciója a zsidó turisták érdekében eredményes volna. Előbb ismerjék meg, hogy a zsidók elkerültek Olaszorszá-

Igaz történet három tejezetben

1.

A vezérigazgató ur levette a monokliját, rálehelte, megdörzsölte finom, selyemzsebkendőjével. Azután újra a jobb szemére illesztette, míg köhített egyet-kettőt:

— Szóval... Rajkai János... hm... jóhangzású név.

A fiatalember, aki háptákban állt a hatalmas íróasztal előtt, reménykedően szegezte rá a tekintetét. A vezérigazgató folytatta:

— A főmérnök szerint Ön remekül ért a dinamókhöz...

— Igenis. Mondhatnám, erre specializáltam magam. S a főmérnök ur, aki előtt bemutattam képességeimet, meg volt velem elégedve...

A vezér jóindulatosan bólogatott. Kis csend után folytatta:

— Menni fog a dolog. A gyárnak szüksége van egy új mérnökre és Ön megfelel nekünk...

A fiatal mérnök, akit az a szerencse ért, hogy ötvenöt pályázó közül fölhivták rá a vezérigazgató figyelmét, — szinte elszedült a hirtelenül rászakadó nagy örömtől. Hatodik éve már, hogy magá-

nak mondhatta a mérnöki diplomát és azóta... hát végre sikerült. Állása lesz. Nagy szeretetet érzett az ember iránt, aki az íróasztal mögött ül és lém, alkalmazni fogja őt. Igen, most már egészen biztos, hiszen a kezét nyújtja feléje:

— Rendben van, mérnök ur. Ami a fizetést illeti, remélem nem-tulságosan nagyok az igényei...

— Dehogy, kérem szépen — szólt közben ijedten a fiatalember —, amennyit gondolni méltóztatik...

— Kezdő fizetésnek 150 pengő... azután majd meglátjuk. Holnap jelentkezék a főmérnök urnát.

A boldog fiatalember meghajolt — köszönöm, — dadogta. Már kifelé indult, mikor még ez a kérdés érte a fülét:

— Ugye, maga természetesen... izé... keresztény?...

— Nem, kérem szépen, én...

A vezérigazgató ur tenyerébe ejtette monokliját és szúrósan, kis bosszankodással tekintett a mérnökre:

— Nem értem... Rajkai? Csak nem zsi... izé... izraelita?...

A íróasztal előtt álló férfi elsápadt, keze remegően babrált kopott kabátzsebéjén, míg felett halkan, vallomásosan:

— De igen... az vagyok, vezérigazgató ur kérem.

— Baj, baj... Hiszen nem azért, én sohasem voltam antiszemita és nálam mindig a tehetség volt az, ami egyedül szerepét játszotta. De be kell látnia fiatalember, hogy a mai viszonyok mellett...

— Magát nagyon dicsérték nekem, keresve se tudnék alkalmasabb embert találni. A dinamók... Igazán sajnálom, de nem tehetek mást! Próbálja beleélni magát a helyzetembe... Elveink vannak, melyektől nem térhetek el.

A mérnök most felemelte a fejét, a csüggedő szemek valami új fényt kaptak, míg mondotta:

— Szóval ez azt jelenti, vezérigazgató ur, hogy nem alkalmaz. Zsidó vagyok, hát nem alkalmaz. Rendben van, jónapot kívánok.

Meghajtotta magát, valami büszke révületben, menni akart. De a vezér még ott tartotta:

— Nem kell ennyire élére állítani a dolgokat. Én igenis szeretném magát fölvenni a gyárba, de... S föl is veszem, ha Ön alkalmazkodik egy kissé, hogyismondjam, az elveinkhez. Egyetlen feltételhez kötöm az állást.

Kicsit elhallgatott, mintha nehezebbre esett volna kimondani, de aztán mégis kimondta:

— Térjen ki, barátom, sürgősen, térjen ki és akkor beléphet hozzánk!

A fiatalember ajka keserű mosolyra rándult: — Ezt vártam, vezérigazgató ur, ezt a felszó-

got és ez sok nemes valutát jelent, ami nem jöhet az országába. Más „fegyverünk” a fölösleges és Hitler által szított olaszországi zsidógyűlölettel szemben amúgy sincsen.

Egy milliárd márka hadisarc és a berlini tőzsde

Mai érték szerint, akármilyen valutában is számíthatjuk, ezer millió márka nagy pénz, horrorbilis összeg. Egy milliárd márka — negyven milliárd lei. Románia 18 milliónyi lakosságának két évi költségvetése. És a négyszázszáznyolcvan német zsidóságnak, (Ausztriával hatszázszáznyolcvan) amelyet már hatodik éve nyomorítanak, kifosztanak és üldöznek, most egy ilyen „hadisarcot” kell fizetnie. Az 1870—71-es német-francia háborúban öt milliárdot fizettek a franciáknak. Az egész világ felhőrdült erre a borzalmasan nagy összegre. Pedig a dúsgazdag franciák fizették ezt egy veszített háború után. Akkori harmincöt millió francia, egy nagy gyarmatbirodalommal kellett ezt előteremnie és most az agyonnyomorított németországi zsidóságnak egy milliárd márkát kell Göbbels parancsára előteremteni. Még ha nincs is. Marad-e nekik valamijük? Nem hisszük. Még azt is kételjük, hogy ezt az összeget előteremtik. ha csak ki nem fosztanak minden bankot, amely még zsidó érdekelttség és ki nem sajátítanak minden zsidó házat, birtokot, el nem vesznek minden ingó vagyont is.

Kifogásnak ehez a „hadisarcot” a Grünspan merényletet vették a németek. De ez pusztán kifogás. Nekik a zsidó pénz és vagyon kell. Tervszerű hadjárat az, mely jóval a Grünspan fiu merénylete előtt el volt készítve. Hiszen a templomgyújtogatásra, rablásra, rombolásra nemzeti szocialista ifjak katonai sorokban és kellő hadifelszereléssel vonultak ki.

Aki a „Völkischer Beobachter”-t, meg a többi lapokat olvassa, megdöbbenéssel látja, hogy a németek milyen zseniális propagandisták. Állandóan úgy állítják be a dolgokat, mintha a zsidók volnának 80 milliónyian, hatalmas hadsereggel, vagyonnal és a németek volnának hatszázszáznyolcvan és kis gyámoltalan üldözöttek volnának. Azért írják hatalmas betűkkel, hogy „sikerült” leszerelni a német zsidókat és elvenni tőlük a fegyvert. Mintha a szerencsétlen zsidóknak fegyverük lett volna. Azután azt írják, hogy a „nemzetközi zsidóság” hatalmas kampányt kezdett a nemzeti szocialista uralom ellen. Azt írják az amerikai zsidókról, akik Rooseveltet is befolyásolják, meg az angol „befolyás” ellen. Aki nem fuj egykővet velük, az zsidó, vagy zsidóbérenc.

S a hadisarc dacára, meg annak ellenére is, hogy egyetlen zsidó sincsen a berlini tőzsdén, az

árfolyamok állandóan esnek. A berlini tőzsde minden nagy győzelem dacára és zsidómentessége ellenére is „flau”. Esnek az értékek, mert nem lehet erőszakot tenni a gazdasági életben és kétszer kettő, az négy kell legyen a német birodalomban is. Eből Hitler sem csinálhat — ötöt.

Zsidó menekültek Magyarországon

Akármi és akárhol történik valami, az első áldozat mindig a zsidó. Most, hogy határeltolódások voltak Magyarország és Szlovénia között, az ottlakó zsidók közül nagyon sokan áldozatai lettek ennek a nagy változásnak. Így Érsekújvárról nyert értesülések szerint november 5-én, pénteken éjjel a Hlinka-gárdisták számos szlovák helységben felkeresték azokat a zsidó családokat, akiknek állampolgársága magyar volt még és áttették őket a határon. Az ágyakból vitték el ezeket a szerencsétleneket családjukkal együtt és teherautókon elvitték őket olyan területre, amely Magyarországhoz került. Megmotozták őket és nem hagyták meg többet egyikenél sem, mint 50 csehkoronát. Legtöbbnek lepecsételték lakását és üzletét. Érsekújvárra több ilyen menekült-autó érkezett. De a legtöbb a 9 kilométernyire levő Bajcs községbe jutott, ahol egy gazdasági megkönyörült rajtuk és egy istállóban adott nekik szállást. Nagytapolcsányba is jutott egy transport. Az érsekújvári hitközség nagy segélykísérletet kezdeményezett. Az ortodox hitközség éjjel-nappal inspekción tartott és bevitték őket Érsekújvárra, ahol meleg ruhával és étellel látták el őket. Közös népkonyhát is felállítottak a hitközségek és gyűjtést indítottak a költségek fedezésére. Pillanatnyilag gondoskodtak a menekültekről, akiknek nincsen semmi más bűnük, minthogy a nagy ide-oda-dobálásában nem találják meg helyüket. Szlovénia magyar honosok maradtak és ezért most koldusbotra jutottak. Az értesülések szerint a nem-zsidó közönség is részvétel van a szerencsétlenek iránt. Voltak sokan olyanok, akik hajlékot, meleg ételt adtak a zsidó menekülteknek, akik nem tudni, hogyan kezdenek majd új egzisztenciához, főleg akkor, ha a zsidóellenes törvényeket még ki is terjesztik Magyarországon.

Grünspan szülei

Grünspan, a „gyilkos” vallomást tett a párisi rendőrhatalóság előtt. Nem frázis, amikor azt mondják, hogy az élet a legnagyobb drámairó. Melyik drámairó, vagy filmscenárium-szerkesztő merete volna megírni a következőket:

Lengyel pogromok elől menekültek a szülők és

Hannoverbe kerültek. Már itt kezdődik a család hányattatása. Miért kellett a lengyel vagy orosz pogromok elől megfutamodni? Ne kérdezzük. Eljutnak Hannoverbe. Akkor Németországban kedvezőbb szelők fujdogálnak, nincsen harcok antiszemitizmus. Kezd az öreg Grünspan dolgozni és családja is gyarapodik. Eltelik husz év. Közben a gyermekek serdülése idején már eljött Hitler uralma. A gyermek a frankfurti rabbiiskolába járt. Ott tanul — valómása szerint — zsidó történelmet, héber nyelvtant és vallási törvényeket. De önérzetes fiu volt, nem bírt tovább ott maradni. Párisba került, mert valómása szerint „ugy kezelték, mint egy kutyát”. Augusztus 15-én innen is kiutasítják minden ok nélkül. Titokban nagynénjénél lakott, de semmilyen munkát nem végezhetett, mert iratai sem voltak (Ma minden az „irat”).

A dráma bonyolódik. Október 21-én keltezett levelet kapott apjától, aki közölte vele, hogy Zbassyn nevű határállomáson van, mert elkergették Hannoverből. Ott lakik egy vasúti marhakocsiban. Németország nem engedi ki, Lengyelország nem engedi be. Pénzét elvették, üzletét elvették, családját széjjelszórták a világra. Apja elsiroja, hogy retentetes szerencsétlenség szakad rájuk, meg a többi kiutasított zsidókra. És, amint megirtuk, valami különös anyagi tragédia is lejátszódott közben Grünspan és von Rath között. Tehát nincs hazája az apának anyának, Grünspan is ki lett utasítva, csak egy van a revolver. A kérdés most már: ugy tegyen-e, ahogy ezer meg ezer német zsidó tett? Önmaga ellen fordítsa a csövet, vagy nem? Tizenhét éves gyermek, akinek szülei télvíz idején egy vagtonban laknak, „senki földjén”, éhesen, nincstelenül, reménytelenül. A fiu Párisban éhezik és nincs schol kiut. Volt már ilyen helyzetben valamelyik népnek is fia? Volt-e ilyen helyzetben román, magyar, angol, francia, vagy dán ifju? Soha, soha, soha.

Ilyen drámát csak ez a cudar, komisz élet tud produkálni. Aki ennél borzalmasabbat tud, jeicentkezzék!

Az ardeali zsidóság legkedveltebb találkozó helye Bucureștiben

KATZ orth. kóser **restaurant**
București, str. Carol 32. I. emelet

— AZ AMERIKAI ZSIDÓSÁG CIONISTA MUNKÁJA. (Newyork.) St.-Luisban gyűlést tartott a Haddassa: 250.000 dollárt gyűjtött az ifjusági allija részére és 110.000 dollárt a Keren Kajemetnek. Epstein-asszonyt választották továbbra is meg a Haddassa elnökének. Dr Goldman Salamon, a cionista szervezet elnöke az amerikai bizottsággal Londonba utazott, hogy résztvegyen az Akciónskomiték ülésén.

lítást. Sajnálom, ilyen feltételek mellett nem relettálhatok az állásra.

Aztán kiment. Az ajtót csendesen huzta be maga után.

2.

A félretaposott cipősarkak szomorúan kipegeve, kopogva, vitték a mérnököt, valahová a Józsefváros tájékára; a vezérigazgató ur azalatt, utközben hazafelé, pompás Lanciáján ringatta a gondolatait. Ejnye, hát még manapság is léteznek ilyen fiatalemberek? Egy kis formáság az egész s nyitva lenne előtte az út, az élet és az érvényesülés felé... Ej, őt, a vezérigazgatót mégis csak más fából faragták. Nem, egyáltalán nem volt könnyű dolog, valamit beledöbbsent a szívébe, amikor megállt a rabbi ur előtt... És később is, olyan furcsa és szomorú érzés velt rajta erőt, valahányszor zsidó templom mellett vitt el az útja. És a nagy ünnepekkor is... De ez már régen volt. Elfelejtette. S lám, mire vitt! Vezérigazgatója a hatalmas gyárnak, övé a részvénylőbbség, dúsgazdag ember, a méltóságos cím dukál a neve elé... Feleségével és leányával a legelőkelőbb társaságban forognak. Bizony, az asszony is eleinte... péntek estéknél, gyertyagyújtás idején, valahogyan olyan felhős volt a homloka... de később már ő is napirendre

tért a „dolog” fölött. És a lányuk, Yvette? Ő már nem is tud semmit. Milyen bájos, milyen szép, okos leány!

Az apa szívet melegség öntötte el, hogy a lányára gondolt. Közben az autó már meg is állt az elegáns budai villaépület előtt. Vezérigazgató ur ruganyos léptekkel haladt keresztül szobáinak során, kedvesen üdvözölte feleségét és azután lánya után érdeklődött:

— Yvette nem jött még haza?

— Nem, még nem jött haza... tenniszeznek a Pistával.

A méltóságos asszony arca örömtől ragyogott. Látszott, hogy valami nagy ujságot akar közölni az urával.

Yvette tenniszpartnere, a Pista, dúsgazdag iparmagnás egyetlen fia, még hozzá báró, kedves, szimpatikus fiatalember. Mindenképen Yvettehez illő, — gondolta el a vezérigazgató ur — s már szinte hallotta saját hangját, hogy „lányom, a báróné”, ez igen, ez aztán mindenképen megfelelő partie lenne... Egy kis hiba ugyan van, csekély mulasztás, de hát ezt egy bárónak igazán el lehet nézni, hogy még nem rendezte, izé, a vallását. De talán majd az ő rábeszélésére... majd megmagyarazza neki...

— ...mert nagyon szerelmesek egymással Igen, Yvette is és a fiu, — az egyenesen oda van

érte... — a méltóságos asszony lelkesen, áradóan magyarázott — és képzelje el, ma délelőtt meg is kérte a kezét...

— Igazán? Már meg is kérte? — vezérigazgató ur öröms arccal dörszölgelte a kezét.

— Csupán egy föltételhez, igen, egyetlen föltételhez kötötte a dolgot a báró... — folytatta az asszony.

— Miféle föltétel?

— Semmi más, csak az: Yvette térjen vissza a zsidó hitre...

3.

Másnap reggel módfelett elgondolkozva lépett be gyári irodájába a vezérigazgató ur. Szórakozottan turkált az íróasztalán fekvő iratok között, háromszor is becsöngette a titkárját, majd a gépirókisasszonyt, levéldiktálásba fogott, abba hagyta. Homlokát ráncolta, némán ült, majd fölugrott, idegesen, nagy léptekkel méregette szobáját.

Akkor hirtelen elhatározással ismét csöngetett. — Tessék parancsolni! — szólt a belépő titkár. Vezérigazgató ur lesütötte a szemét és rekedten, szinte restelkedve adta ki a parancsot:

— Nézze csak meg kérem, izé, annak a Rajkai János nevű mérnöknek... biztosan feljegyezték... a címét...

Sibiu-Nagyszeben-Hermannstadt

Amikor többet ad egy főügyész a szívére, mint a jogra

Diaconescu fő-
ügyész esete a szegény lakásügynökkel és egyéb szebeni történetek

Sibiu. — Vagy ahogy a szászok nevezik: *Hermanstadt*. Régen *Nagyszeben*. Románok, németek, illetőleg szászok, magyarok és zsidók lakják. Látszólag elég békeségesen éltek, de a szászok antiszemita-musa mindég ott derengett a hepe-hupás város felett. Pedig nem volt sohasem mit irigyelni a többi ottlakó népeken, mert a szászok gazdagok, befolyásosak és mindenkor domináltak a városban. Igaz, hogy a város környékén dús gazdag románság is dominál és a városban is meglátszik, hogy jólét van, mivel a fejlődés egyenes irányban halad. Természetesen a német propaganda kihatással van a városra. A könyvkereskedések kirakataiban ott látni a legújabb és legantiszemita német kiadványokat és nem lehet mondani, hogy valami nagy szeretet és megértés uralkodna az ottlakó zsidóság és németység között. Gazdaságilag annyira össze van kapcsolva a város lakossága, hogy nem lehet egyik irányban sem kiélezni az ellentéteket. Vannak súlyos gazdasági hatóerők, amelyek nem engedik, hogy keresztülvigyék mindazt, amit szívük szerint tenni szeretnének. De most nem erről van szó. A szebeni zsidóság életéről akarunk írni, az ottlevő és ottélő zsidókról, akiknek nagyrésze nem jómódu, hanem keservesen küzd a mindennapi kenyérért. Harcol, küzd és szerényen meghuzódik, mert érzi és tudja, hogy most olyan időköt élünk, amelyek csak a visszavonulásra alkalmasak és semmi másra.

Riportunk célja mindenekelőtt, hogy egy rendkívül érdekes ügyről számoljunk be, amelyről nehezen tudunk írni anélkül, hogy szuperlatívuszokat ne használjunk egy kiváló emberrel kapcsolatban, aki ott él a hegyes, szép és romantikus város falai között.

MINTHA MESE VOLNA! — EGY ÜGYESZ ÉS EGY HÁZÜGYNÖK FÖNYEREMÉNYE

Ugy írjuk meg, ahogyan azt Nagyszeben egyik legelőkelőbb zsidó közéleti férfia közölte velünk és amelyről igyekszünk egyszerű szavakkal beszámolni. Mint a legtöbb szebeni zsidó, nyomorog egy Berkovits nevű lakásügynök is, nagy családjával, nagy nélkülözések között él. Egy alkalommal ez a Berkovits egy lakást ment megmutatni *Diaconescu* főügyésznek. Amint mentek együtt az uccán, elhaladtak egy sorsjegyügynökség előtt és a főügyész beinvitálta Berkovitsot, hogy vegyenek közösen egy sorsjegyet, mert bizonyos, hogy szerencsésük lesz. Be is mentek és vettek együtt egy negyedsorsjegyet. Eddig még nincsen benne semmi, mert lehet, hogy a főügyész ur babonás és gondolta, hogy egy szegény emberrel ha közösen vesz egy sorsjegyet, talán nagyobb szerencséje lesz. Ami érdekes, csak ezután következik.

Szegény Berkovitsnak nem volt sok pénze. Sőt, mondjuk meg őszintén, kevés is alig. Három huzason át bírta fizetni a száz lejeket (a negyedik sorsjegy felét), de a negyedik huzás előtt bejelentette a főügyésznek, hogy nem bír tovább fizetni. De még eddig ezzel sem történt semmi rendkívüli.

EGY NAGYSZERÜ EMBERBARÁTI TETT

A film pereg tovább. A huzás napján Berkovitsnak véletlenül dolga akadt a bíróságnál, ahol találkozik a főügyéssel. A fő-

ügyész mosolyogva mondja neki, hogy reméli, felvette már a nyeremény reá eső részét. Berkovitsnak fogalma sem volt arról, hogy mi történt, azt hitte, hogy a főügyész tréfál vele. De *Diaconescu* főügyész csak állította, hogy megütötték a főnyereményt és menjen be a sorsjegyirodába, felveheti azt az összeget, ami reá esik.

Berkovits nem tudott hová lenni a családkozástól, mert ha úgy is van, ahogy a főügyész mondja, tekintettel arra, hogy ő lemondott a negyedik huzásnál a jogról, hiszen nem fizette, nem is képzelte el, hogy legyen egy ember, aki ennek dacára, minden további nélkül neki adja a fél főnyereményt.

Izgatottan rohant a sorsjegyirodába és megtudta, hogy a főügyész nem tréfált s hogy mennyire komoly volt az ügy, annak legjobb bizonyítéka:

750.000 azaz háromnegyedmillió leit nyert, az ő felerészét, amelyet azonnal ki is fizettek.

Jól jegyezzük meg magunknak ezt a nevet. *Sibiu* városának főügyésze: *Diaconescu* ur, nem a „jog” szerint járt el, mert az emberek által kodifikált „jog” szerint tekintettel arra, hogy a Berkovits részét is ő fizette ki a sorsjegyért és mivel arról Berkovits az első három huzás után lemondott: teljes mértékben *Diaconescu* főügyészt illette a főnyeremény. De a „jog”-nál van valami magasabb etikai értelmezés is, s ez az emberiség. *Diaconescu* főügyész nagyon is ember volt, annak még nem kompromittált felfogásában. Nem „emberies”, mondjuk a nemzeti szocialista felfogás szerint, hanem ember úgy, ahogy a próféták, a vallásalapítók képzelték az embert. Aki nem rohan magának habzsolni a vagyont, hanem szívére hallgatott, amikor odaadta a szegény zsidónak, akinek „jár” vagy „nem jár” felfogás szerint nem lett volna igaza.

Alljunk meg ennél a gesztusnál. Ilyen román férfiak vannak, ilyen talpig emberek s mondjuk meg — mert mi mindég őszinték vagyunk — sok zsidó ember (sőt gazdag zsidó) nem tette volna meg ezt, hasonló esetben, amit *Diaconescu* főügyész tett. Ebben a nagy keserves éjszakában, amelyben mi zsidók most élünk, egy kis öröm és igazolása annak, hogy nincs még minden vesztve, főleg az emberben való hit.

KIKERESZTELKEDESEK

Ha már Sibiuról írunk, azt kell közölnünk, hogy egy hét alatt négy család keresztelkedett ki. Dacára annak, hogy a németek „faji” védelmi politikája azt bizonyítja, hogy nem ér semmit a vallásváltoztatás, mégis árulói akarnak lenni a zsidó fajnak, amelyet annyira üldöznek most. Képzeld, hogy mennyire utálhatják a szászok az ilyen árulókat. A kikeresztelkedett emberek közül az egyik: *vasuti főtisztviselő*, akinek „tettének oka ismeretlen”. A másik három család külföldi, osztrák, illetőleg cseh állampolgárok, akik sibiui iparvállalatok igazgatói és akik azt remélik, hogy az „evreu” szónak minden iratból való kihagyása esetén könnyebben boldogulhatnak. Az egyik kikeresztelkedett egy híres burgenlandi ortodox zsidó rabbinak unohája, illetőleg dédunokája.

Hiába, minden háboruban vannak dezertőrök. A nagyszebeni fronton is, azok, akik úgy vélik, mert pénzüik van, mert van pozíciójuk, már a boldogsághoz csak az hiányzik, hogy elhagyják a zsidóságot. Pedig ez nem jelent semmit és még nagyobb lesz a csalódásuk, mint másoknak.

KÉT HITKÖZSÉG ÉS AMI KÖRÜLÖTTE VAN

Van egy régi ortodox hitközség, amely nagyon konzervatív irányzatú, de nekünk zsidóknak olyan természetünk van, hogy mi szeretünk a szigorunál is szigorubbak lenni. Így alakult meg egy még „szigorubb vallásos” hitközség, amely főleg azokból rekrutálódott, akik nemrégiben vándoroltak be Sibiuba. Az előbbieknél főbbija, néhai Horovitz főbbija volt.

A néhány évvel ezelőtt elhunyt főbbija utódlási ügyében már több ízben tárgyaltak és volt már választás is. Így legutóbb egy frankfurti jesivában tanult, nagyon nagy tudású kiváló és vallásos nagyváradi fiatal embert választottak meg többséggel, de mivel nem volt meg a szavazóknak annyi száma, amennyi az alapszabályok szerint szükséges, újra választás lesz, de remélhetőleg a régi eredménnyel.

A másik még „konzervatívabb” hitközség tudós főbbija *Künstlicher*, amely inkább chassidikus, de lényegében a két hitközség elég békésen fér meg egymás mellett.

A szebeni zsidók nem járnak mostanában kávéházakba, ahol nem érzik ma már jól magukat, hanem a zsidó klubba járnak, amelynek létrehozásán legutóbb *Grünberger* József fáradozott. *Grünberger*, aki a hitközségnek elnöke is volt, minden egyes zsidó megmozdulásnak spiritus rektora, így a klub létrehozásában is oroszlánrésze volt. Minden közügyből kivési részét, legyen az jöteknység, vagy cionista megmozdulás. Nem csupán a helyi zsidó kérdések érdeklik, hanem az egész erdélyi zsidó probléma, minden nagyobb országos érdekű ügyben kivési részét és lelkes hive a zsidó Palesztinának, egyszóval jó cionista is. Most az átrétegződéssel kapcsolatosan a háziipar kifejlesztését igyekezik meghonosítani a zsidó családban s e célból nagy propagandát fejt ki. A sibiui zsidó közélet koncentrálódik ime ma már a Zsidó Klubba, amely összefogja és nemes megnyilatkozásokra serkenti a város zsidóságát.

A BRUCKENTHAL MUZEUM

Van a szászoknak egy muzeuma, amelyet báró *Bruckenthal* után neveznek s amely már évtizedek óta tölt be nemes hivatást. Ha már Szebenben vagyunk, meg kell említsük

ezt a muzeumot, amelynek sok zsidó vonatkozása nincsen ugyan, de ami van, arról írunk kell.

Impozáns méretű, babonás szépségű festmény foglal el egy nagy falat. *Martin Meytens égig magasztalt festménye ez, a híres „Eszter”.* Ennek a festménynek alkotója Rembrandtot juttatja eszünkbe. Hatással volt rá Rembrandt, aki a biblia legnagyobb alakjait festette meg. Meytens csak akkor adta Rembrandt remekét, amikor lemásolta kompozíciójában oly lenyűgöző „Sámson”-ját. Egész sor biblikus képet festett. Talán Rembrandtnak köszönhetjük, hogy impulzust adott Meytensnek, hogy szétnézzen a Bibliában is. És a Biblia hatalmas őserdejében körülnézett és megalkotta a fenséges „Eszter”-t, amely itt uralkodik a Bruckenthal muzeum falán. Olyan mű, amelyhez nem kell kísérő szöveg. Kiforrottság, azután lehiggadt átszűrése a mesei elemnek, keverték össze ezeket a színeket. Az alakok élnek. *Eszter mélabus szelid arcán a bátorságnak csak annyi színes fénye van, amennyi térdeplő szolganőjének barnapiros arcáról rászik, mint a gyertya árnyéka. És élet csak annyi van rajta, amennyit királyi imádója lihegve kölcsönöz neki, Eszter ezen a képen nem aszszony. Hűs, mint egy kristálytisza tó vize. Ölelésre csábító bájos mosolya hiányzik. Ahasvérus szerelme... megcsukló térddel áll himzett trónusán a király, talán azt hiszi, hogy csak egy tünder tréfal vele, Ahasvérus egész alakján a szenvedély őszintesége nyilvánul.*

A MASIK KÉP: DELILAH

Milyen kicsinyes felfogás nyilatkozik meg azokban a kritikákban, melyek Delilah bestiális tüntető féktelenségű arcát összehasonlítják Eszter eszményi szépségű arcával. *Eszter megfog bennünket és magánál tart és nem enged tovább menni, Delilah elijeszt és eltaszít. Gyötrelmes, lenyűgöző ez a kép. Egy nagy hegedű hurjait jajgattatja itt a szél, mely fagyosan lélekdermesztően vonul keresztül az egész borzalmas, gyászos festményen és bennünket is megreszkettett. Delilah arcán a bátorság mómora és a préda gyönyörűsége ég. Ez és Sámson kiomlott vére teszik színessé az egész tragédia leghatalmasabb, legkínzóbb jelenetét. A csodáserejű Sámson, amint állati tehetetlenséggel vergődik és emberfölötti harca céltalan. Delilah pedig a dühöngő öldöklés legvakmerőbb alakja. Mennyi földi salak sötétlik rajta.*

Ez a két kép a Bruckenthal muzeum díszes és ott világítanak a nagy falakon, az ódon palota termeiben.

Ha kitekintünk a muzeum ablakain, ott látjuk a csucsvés kétemeletes házakat, amelyeket régen építettek mindenhol a világon, ahol németek élnek. *Aki ismeri Henlein birodalmát, a szudeta-német vidék városkáját, Ascht és Egert, meg aki járt német kisvárosokban, azoknak nagyon ismerős ez a kép, amely a Römischer Kaiser szálloda körül látszik.*

Kétségtelen, hogy Szebenben élénk üzleti élet van, de létezik antiszemitizmus is, nem csekély mértékben. *De amíg Diaconescu főügysek léteznek, addig nincs kétségbeesésre okunk, mert ezzel és ezen keresztül kell biznunk a boldogabb és megértőbb emberi jövőben.* (—)

Látogassa meg szőnyegkiállításunkat

új helyiségünkben

Str. Ep. Ciorogariu 4.

Szebennél szebb perzsaszőnyegek, bel- és külföldi fonalak. — Szőnyeg javítások. — Allandó tanfolyam

„ORIENT”

Schulhof Emilné, Oradea, Strada Ep. Ciorogariu No. 4. Telefon 1004.

A vallásos cionista zsidóság vezetőinek szózata Erdély hagyományhű zsidóságához!

A zsidó tragédia korát éljük. De nem a zsidó nép tragédiája ez, hanem sokszázezer zsidó existenciája keserves nyomorúsága és pesszofutása különböző népek ostromcsapásai alatt. A zsidó nép élettereje töretlen kell legyen. Minden nép átél hosszú történelme alatt krízises időszakot. Mi zsidók, mert nagyon régi a történelmünk, természetes, hogy több szomorú korszakot élünk át, mint a fiatal népek. De amíg az életkedv és a jövőben való hit töretlen egy nép keretében, addig nincsen veszve minden!

Nincsen veszve minden, nekünk zsidóknak sem! A mi életünk nem reménytelen, még akkor sem, ha ellenségeink már megkondították felettünk a vészharangokat. Kétségtelen, hogy rettentő tragédia az, ami ma lejátszódik, hiszen ezt a kegyetlen színjátékot üszkös templomromok jelzik, ezek halála és sirjai rettentő mementói ennek a titusi tragédiának. Palesztina is a harcok hazája lett és ha a hit hiányzik, akkor valóban kétségbe kellene esnünk.

De a vallásos zsidóban kell éljen töretlenül a hit, hogy ez a megpróbáltatás el kell múljon felettünk, mert nem nyugszik és nem pihen Izráel őrzője. De nem elég öibetelt kezekkel várni a jobb időket, hanem magunknak is minden erőfeszítést meg kell tennünk, hogy javítsunk sorsunkon. Be kell valljuk, hogy az erdélyi tradícióhű zsidóság a letargia legmélyebb fokára süllyedt. Ahelyett, hogy felrúznák ezt a nagy és derék tömeget, hagyják, hogy a bizonytalansági érzete elhatalmasodjék. A vallásos zsidóság sohasem volt a szervezkedés mestere. Tulsok „önálló” gondolkodás, tulsok individualizmus és valljuk azt is be, sok önzés is megnyilatkozott eddigi életfelfogásában. De az idők változnak és új életutak, új feladatok, új célkitűzéseket is szükségessé tesznek.

A nemzeti hagyományokhoz és vallási tradíciókhoz hű zsidóság nem fogott össze eddig abból a célból, hogy kellőleg szervezkedjék és Palesztina kapui is azért oly szűkreszabottak, mert a legutóbbi husz esztendőben a vallásos zsidóság világszerte elhanyagolta a Palesztina-építés legszentebb feladatát. Ami tegnap még altruisztikus, „emberbaráti” cél volt, az ma már mindnyájunkat érdeklő közvetlen célkitűzés lett. Nem az orosz és lengyel gettók nyomorultjaiért folytatott humanisztikus cél lett a vallásos zsidóság Palesztina munkájának célja, hanem szegény mindannyiunké, akik ma még élünk és dolgozunk, a bizonytalan holnap ködös reményében.

Eddig arra vártunk, hogy a többi vallásos zsidó frakciók és szervezetek összefognak velünk, a nemzeti alapon álló vallásos zsidókkal — mizrachistákkal — hogy együttesen győzzük le az ellenzőket és egyesült erővel küzdjünk a boldogabb és vallásosabb Palesztináért. De azt kell szomorú szívvel megállapítanunk, hogy az értékes évek elmúltak és ma sem támaszkodhatunk másokra, csak magunkra.

Epen ezért az erdélyi mizrachi vezetői szilár-

dan elhatározták, hogy nem várnak tovább és az idők parancsoló szükségességének megfelelően, erőteljes propagandába kezdenek, hogy a tizenkettedik órában felrúzzák az erdélyi hitű zsidóságot a maga közönyéből és keleties renyheségéből.

Tudjuk és érezzük, hogy az erdélyi vallásos zsidó közvélemény nagy erőt és értéket reprezentál de úgy vagyunk ezzel, mint egy aranyásó, aki tudja, hogy a föld méhe milyen értékeket rejt, de nem akarja, vagy nem tudja kibányászni. Mi most felszínre akarjuk hozni ezeket a nagy értékeket. Meg kell szervezzük az erdélyi zsidóságot, annak hagyományokhoz minden poklokon keresztül is hűen ragaszkodó rétegeit, hogy egy nagy összefogással megmutassuk a világnak, hogy nem tudunk és nem akarunk lemondani egyetlen reményünkről, a vallásos alapon álló Palesztina felépítéséről.

Mi, a vallásos zsidó tömegek vagyunk azért bűnösök, amiért ma nem egész Palesztina a hagyományok alapján áll. Mi, vallásunkhoz ragaszkodó zsidók vagyunk ebben a főbűnösök, mert nem dolgoztunk kellő időben és kellő energiával, hogy úgy épüljön a mai, minden oldalról támadott Palesztina, ahogy azt a mi tradícióink kategorikusan előírják.

Epen ezért elhatároztuk, mint a mizrachi zsidóság vezetői, hogy újabb erőteljes kampányba kezdünk, hogy felrúzzuk közönyéből és letargiájából ezt a nagy zsidó közösséget és ebben az új, meginduló szervezési munkában minden egyes hitű zsidónak erőteljes erkölcsi és anyagi támogatására feltétlenül számítunk. Aki eddig nem ismerte fel az élet követelte új-régi célokat, azok gondolkodjanak arra, hogyha most összefogunk, akkor a zsidó egyedek nagy tragédiájából a zsidó nép általános reneszansza sarjadhat ki.

Epen ezért a Mizrachi Világszervezet oradeai erdélyrészi központja elhatározta, hogy nagy, új-jászervezési munkába kezd. Városról városra fog menni, egyetlen hagyományhű zsidó ház sem fog kimaradni, mert mindenkinek „csatasorba” kell állni most, amikor írtóhadjárat folyik az egész világon, a zsidó lét és fennmaradása ellen. A mizrachi cionista zsidók tovább is rendületlenül hittel vallják és hirdetik ezentúl kettőzött erővel és hittel, hogy egyedül a vallásához hű palesztinai zsidóság tudja átmenteni a zsidóságot a nagy megpróbáltatások éven és hittel vallja, hogy a munkába eddig is bekapcsolódott volna a vallásos zsidóság, akkor ma már nem bombákkal dolgozó terroristák volna a Palesztina átkai, hanem békés, dolgozó, vallást tartó zsidó százvezrek építenék a békés boldog Palesztinát.

Ha eddig sok mindent elmulasztottunk, ezután nem szabad tovább is tétovázni: fel a munkára erdélyi vallásos zsidó tömegek és hirdetjük, hogyha összefogunk, akkor a vallásos zsidóság értékének, súlyának megfelelő szerepet fog játszani az erdélyi zsidó közéletben és Palesztina felépítésének heroikus nagy munkájában is!

A Mizrachi Világszervezet erdélyi központi
exekutívájának nevében:

Nussbaum Sámuel,	Mittelmann Jakab,	Wasserstrom Sándor,
Berkovits Bernát,	Kesztenbaum Miksa,	Friedmann Armin,
Radó Menyhért,	Mózes Aron,	Grünberger Ignác.

Brith Hanoar Hamizrachi nevében:

Just Mose, Mihály Aladár, Mittelmann Nándor.

A berlini zsidóság tragikus és változatos multjából...

A gettótól — az asszimilációig

A MENDELSONNI KORSZAK

A nagy porosz birodalom alapjait tulajdonképpen Nagy Frigyes vetette meg, aki tovább építette atyjának gazdaság-politikáját és így a zsidósággal kapcsolatos elgondolásainak is hű követője volt.

1750. április 17-én kiadta a revideált „zsidó reglement”-et, amely számos különleges előírást tartalmazott a berlini zsidók számára. Ennek a reglamának alapjait az 1730-ban kiadott rendelkezés képezte. Ebben az iratban újra szabályozták az együttes felelősség kérdését (minden zsidó felelős a másikért), a zsidóadók behajtásánál, csődök-nél és a lopásokért is együttesen felelősek. Ebben a korban vannak rendes és rendkívüli „Schutzjude”-k. Összesen 203 olyan zsidó család élt akkor Berlinben, akiknek megengedik, hogy elsőszülött gyermekeik örököljék a vagyont és kiváltságokat. A második, vagy harmadik gyermek, csak különösen nagy vagyonnal örökölhet. Vannak viszont kivételes „Schutzjude”-k, akiknek kiváltságait nem örökölhetik az utódok. A többi 2000 akkori berlini zsidót különböző huszféle kategóriába sorozták az erre vonatkozó rendelkezések.

1728 óta a poroszországi zsidóknak 15000 tallér „Schutzgeld”-et kellett fizetniük évente, amelyet csak negyven évvel később emeltek fel 20.000 tallérra. Természetesen ennek az összegnek tekintélyes részét a berlini zsidók fizetik. Kellott még ezenkívül fizessenek rekruta (katona) adót, ezenkívül a zsidó naptárért, az akadémiának külön kellett adózni. Természetesen voltak még különleges adók is, így külön adót kell fizessenek a hitközségi választásoknál, házassági diszpenzációk alkalmából, esküvőkért, vagy amikor egy cseléd kilép a szolgálatból és a többi. De vannak ennek a kornak egészen különleges intézkedései is. Így például az exportot úgy növelték, hogy amikor a második gyermek nagykorú lesz, 1500 tallér értékű textil-árúkat kell belföldről külföldre exportálni (a mai kompenzációs rendszer őse). 1769 óta a porosz királyi porcellángyár termékeinek átvétele és kivitele, amely különféle kötelezettségekkel és ennek megfelelő jogokkal járt.

A királyi rendelkezése értelmében a zsidók nem folytathatnak olyan ipart, amely céhekbe volt tömörítve és csak bizonyos kereskedelmi ágakra szorítkozhatott tevékenységük.

Csak luxuszárúkkal való kereskedés, pénzügylet, ingatlanügynökség és rőfőszárúkkal való kereskedés volt számukra megengedve. A lovakkal is kereskedhettek (nem létezett ugylátszik, a magyarországi Mecsér-féle egykéz), nyersterményekkel és ócskaságokkal kereskedhettek.

Ellenőrzíték azt is, hogy „illetéktelenek” ne szívárojanak be a privilegizált zsidók közé és a koldus zsidóknak, az úgynevezett „Rosenthaler Tor”-nál külön aggokházát építettek. A berlini zsidók által bérelt, vagy birtokolt házak számát megszábták és amikor második vagy harmadik gyermeknek akartak venni valamit, azt külön engedéllyel kellett megvásárolni. (Pénz, pénz, mindég csak a pénz, viszont a hitleri uralom kivet rájuk egy milliárd márkát, de nem ad érte semmit. Így „fejlődik” a jogrend és az igazság Németországban).

A HÉTÉVES HÁBORU UTAN

A hétéves háboru után nagyon kiürült a porosz államkassza és ezért Nagy Frigyes megengedte, hogy házasságot köthetnek a másodszülött gyermekek is, de egyszer s min-

denkorra 70.000 tallért kell ezért fizetniük. Azonkívül gyárak létesítése és egyéb hasonló engedélyek kiadásakor külön nagy összegeket kellett fizessenek. A frigyési idők gazdaságpolitikájának megfelelt ez az elgondolás, hogy nemzetközi kereskedelmi kapcsolatokat vétettek fel a zsidókkal és a belföldi piacot is segíteniük kellett. Természetes volt, hogy ezek a zsidók voltak azok, akiket az állam, mint „Münzjude”-ket előnybe részesítette a többi közül, a berlini zsidó tömegből kiemelt és akik ennek folytán mindjobban csatlakozni akartak a világ haladásához és világi előretöréséhez, így kezdődött meg a német zsidóság asszimilációja, amely kivitte őket az eddigi gettóból.

MENDELSONN

Ebből a környezetből kerülhetett csak ki Moses Mendelsohn. Szegény talmudista ifju volt, akit David Fränkel — rabbi volt 1743-tól 1762-ig — vitt magával Berlinbe, ahol előbb könyvelője, majd társtulajdonosa lett egy selyemárúgyárnak. Mendelsohn jelentősége abban állott, hogy magas fokra emelkedett a korabeli kultúra fokán és bizonyítékát akarta szolgáltatni annak, hogy össze lehet egyeztetni az általános emberi kultúrát a zsidóság tradícióival. Természetesen Mendelsohn nem tudhatta előre, hogy 150 év múlva kártyavárként omlik össze mindaz, amiért ő és kortársai küzdeni kezdtek. Mendelsohn az általános műveltség propagálásával, az emancipációnak volt az első hirhordozója. Az állampolgári egyenjogúsításnak azokat a lépcsőzeteket építette meg, amelyekre lassan fel is jutott a német zsidóság, hogy azután hihetetlen mélységbe zuhanjon napjainkban, a nemzeti szocialista uralom idején.

Mendelsohn nem volt harcias természet. De megmutatta az utat, amelyen azután el is indult a harcok emancipáció. De ez annál intenzívebbé vált. Ő volt az, aki először fordította le rendesen a bibliát német nyelvre, olyképen, hogy kikerüljön a német zsidóság széles rétegei közé és ez volt az összekötő kapocs és kiindulópont a további fejlődés szempontjából. Ezt a fordítást az akkori rabbi Hirschel Levin is jóváhagyta. Ekkor indult meg az aufklárista mozgalom, amelynek három fő centruma volt Németországban, Breslau, Königsberg és Berlin. A hiveket kezdetben úgy is hívták „berliner”. Ez a kifejezés a régi vallásosak között bizonyos megalázó mellékzít kapott, amely ellen tiltakoztak is.

Míg Mendelsohn a zsidóság tradícióihoz ragaszkodott, addig a mendelsohni iskola követői mindjobban eltávolodtak a régi tradícióktól. Úgy találták, hogy a ceremóniák betartása akadályt képez a zsidó emancipáció számára. 1792-ben Josef és Ábrahám Mendelsohn vezetésével egyesület alakult, nagyrészt nem berlini származású fiatalokból, akik rövidesen igen befolyásosak lettek. Ez a kör mindinkább közeli kapcsolatot épített ki a felsőbb polgársággal és a nemességgel. Szorosabb társadalmi érintkezésbe kerültek ezekkel. Dorothea Veit Mendelsohn irodalmi szalonja, aki később Friedrich Schlegel felesége lett, azonkívül a kantianus Markus Herz felesége, Henriette Herz és a szellemes Rachel Varnhagen szalonja híres kulturális és társadalmi érintkezési kapcsolatok voltak a feltörekvő zsidó „felsőbb tízezer” és a nemesség vezetőrétegei között. Markus Herz, az ismert kantianus, aki később a szabadiskola vezetője lett önzetlenül, Lazarus Bendavid, az éleseszű Salamon Maimon voltak a „hidverők” a filozófiai mélysé-

gek után vágyódó zsidó és keresztény berlini társadalomban.

HARCOK AZ EMANCIPÁCIÓÉRT

A berlini zsidó vezetők, akik megszokták már, hogy szószólói legyenek a német monarchia összes zsidóinak, Nagy Frigyes halála után azonnal lépéseket tettek olyirányban, hogy Poroszország alaposan reformálja meg a zsidók ügyében kiadott türelmi törvényeket. A mozgalom szellemi vezére Friedländer David lett, aki Mendelsohn szellemi örököse volt.

Itzig Izsák Damel-el 1778-ban megalapították az első modern német szabad iskolát, amely egy héber könyvkereskedéssel és nyomdával volt összekapcsolva. Friedländernek és társainak törekvése nem volt hiábavaló. 1787-ben a „testi adó” és a „zsidó porcellán”-nal kapcsolatos kötelezettségek alól mentesítették a zsidókat. 1792-ben a kollektív kezesség kötelezettsége esett el és 1801-ben az esetleges lopásokért való kezesség. Kivételes törvények végleges megszüntetése nem volt keresztülvihető, ami nagy csalódást keltett az „aufkláristák” között, olyannyira, hogy 1799-ben Friedländer levelet írt Probst Taller-nek, amelyben azt írja, hogy hajlandó volna a keresztény vallást bizonyos kikötésekkel felvenni. Az ezzel a levéllel kapcsolatosan folytatott diskusszió évekig tartott és különösen 1803-ban és 1804-ben érte el a kulminációs pontját. Sok zsidóellenes irat jelent meg akkoriban és az előretörő berlini zsidóságban nagy csalódást okozott. Azt hitték akkor, hogy végleg kitarultak a gettó kapui. De ez csalódást okozott. Az 1806-ban és 1807-ben bekövetkezett változások tették lehetővé, hogy bizonyos fejlődés legyen észlelhető. 1808 november 19-én jelent meg az első rendelkezés, amely megadja a zsidók polgári jogait, de a végleges ediktum 1812 március 11-én jelent meg, mely végleg megszüntette a védett zsidó fogalmát, külön adóival és a porosz zsidókat „Einländer und Staatsbürger”-nek ismerte el.

A szabadságharcok idején a polgárjogokhoz jutott zsidók több ízben igazolták erre való rátermettségüket. Sokan önként jelentkeztek a harcokra. Daniel Itzig egy unokája el is esett Lützen-nél. A gárdához még sokáig nem vettek fel zsidót, azonban volt olyan, aki bekerült a tüzérséghez és békeidőkben is tovább szolgált. A jótékony-ság terén híres volt a világhírű komponistának Giacomo Meyerbeer-nek anyja. De a nagy öröm ezután nem tartott soká. Visszavonulást fújtak. Igaz, hogy 1812-től 1847-ig a zsidó lakossága Berlinnek 3000-ról 8300-ra szaporodott. De a berlini összlakossághoz viszonyítva megmaradt a 2 százalékos nivón. Sajnos, annakidején is megindult már a kitérés folyamat a német zsidóság körében és annyira ment, hogy Mendelsohn, Itzig (Hitzig), Ephraim (Ebers) utódai mind a keresztvív alá tartották fejüket.

Az állampolgársági jogokhoz jutott zsidóság körében a berlini zsidóság volt a mértékadó és reá hármlott a feladat, hogy a régi tradíciók és az új életformákat követező asszimilációs mozgalom közötti formai és lényegi ellentéteket enyhítse, ami — mint látjuk — nem sikerült több, mint száz évi erőlködés után sem. Mert amiről azt hitték, hogy felépítenek, azt a mai kor emberei úgy lerombolták, hogy alapjait legalább Németországban meg sem hagyták. Az emancipáció harcairól legközelebb írunk.

Az erdélyi könyvpiac szenzációja:

Bartha Sándor zsidótárgyú regénye „Uj Judea”
Kapható minden könyvkereskedésben
ára 60-lei.

Altalános siker. Vegye meg még ma az Uj Judeát.

Érdekes színpadok Jabotinsky romániai látogatásáról

Készül a zsidókérdésben érdekelt államok nemzetközi konferenciája

Bucuresti, november hó.

Jabotinsky elutazott. A világhírű cionista vezető politikus kerekén egy hónapot töltött Romániában és majdnem minden jelentősebb városban tartott előadást. Romániai körútja valóságos diadalut volt. Mindenütt olyan lelkesedéssel és szeretettel fogadták a zsidó tömegek, mint annakidején Herzlt a lengyel- és oroszországi zsidók. Az előadásai olyan ünnepi eseményt hoztak a romániai zsidóság életében, amelyről még nagyon sokáig fognak beszélni. Az általános kétségbeesés hangulatában Jabotinsky új reménysugarat hozott magával: meg lehet valószínűsíteni Erec Jiszraelt, csak komolyan akarunk kell.

NAGYFONTOSÁGU DIPLOMACIAI TÁRGYALÁSOK

Hivatalos beszámoló helyett azonban színes képet akarunk nyújtani erről az elmúlt négy hétről, amelynek eredményeit Románia és az egész világ zsidósága csak később fogja látni. Jabotinsky ugyanis nemcsak előadásokat tartott, hanem fontos tárgyalásokat is folytatott politikusokkal és államférfiakkal. Ezeknek a tárgyalásoknak az anyaga ma még nem került a nyilvánosság elé, de egész rövid időn belül a zsidó nép meg fogja látni az eredményt. A diplomáciában nem szokás a nagyharang. Egyelőre még folynak a párnázott ajtók mögötti megbeszélések, még az egyes államférfiak és kormányok kicserélik egymás gondolatait, még bizonyos kérdéseket tesznek fel egymásnak és sűrű sorokkal teleíratokat készítenek. Egy diplomáciai akció úgy készül, mint a lánc és ennek a láncnak sok szeme van, amit össze kell fűzni, hogy végül a nyilvánosság elé lehessen lépni vele.

Ezt a közbeeső időt használta fel Jabotinsky előadások tartására. Hogy előkészítse Románia zsidó közhangulatát az elkövetkező eseményekre.

A TÁVIRÓ-PÓZNA ÉS A FELOSZTÁSI TERV

Még mielőtt a Woodhead-bizottság jelentése nyilvánosságra került volna. Jabotinsky a főváros zsidósága előtt megismételte régi meggyőződését, hogy Palesztina felosztási tervét Anglia el fogja ejteni. És ezt a következő példázattal hozta közelebb a hallgatóságához:

— Egy kisvárosba megérkezett Chajim, egy szegény zsidó, aki azzal akart pénzt szerezni, hogy óles plakátokon és kikiáltók útján beharangozta, hogy le fog ugrani a legmagasabb távirópóznáról és semmi baja sem történik. A kitűzött időpontban a kisváros egész lakossága ott tolongott a főtéren, mert mindenki jelen akart lenni a nagy látványosságnál. Még a legszegényebb emberek is lefizették a belépti díjat, hogy láthassák a bűvészt. Szegény Chajim létra segítségével fel is mászott a pózna tetejére. A közönség visszafojtott lélegzettel leste, hogy mikor fog leugrani. De eltelt öt perc, tíz perc és Chajim még mindig ott állott a pózna tetején és gyanus tekintettel nézett le a köröskörül hullámozó tömegre. Az emberek kezdtek türelmetlenül lenni és egyre hangosabban, egyre többen kezdték nógatni, hogy ugorjék már le. Mire a jámbor ember megvakarta a fülét és elkeseredetten szólt le:

— Leugráról itt szó sincs. Csak azt szeretném tudni, hogy lehetne már lekerülni erről a póznáról.

— Így volt az angol kormánnyal is,

amely éppen cionista oldalról jött nyomás hatása alatt sokáig hirdette, hogy Palesztinát fel kell osztani. De azután rájött, hogy szó sem lehet a felosztásról és most azontörri a fejét, hogy miképpen kerülhetne ki az egész felosztási ügyből.

KÉT VONAT KÉT IRÁNYBAN HALAD...

A fővárosban Jabotinsky beszélt a zsidó diplomások „Unirea” nevű egyesületében. Franciául. Azután beszélt a szefárd zsidók klubjában. Itt franciául és spanyolul. A különben hűvösen tartózkodó természetű spanyol zsidók mámoros lelkesedéssel ünnepelték. Egy őszhaju, pocakos ur, az egyik nagy bankcég tulajdonosa, elragadtatással futott egyik ismerősétől a másikhoz:

— Hát ez hallatlan! Hogy egy orosz így tudjon spanyolul beszélni! És spanyol románcokat idézni!

Külön előadást tartott Jabotinsky a fővárosban élő orosz zsidók körében is. Minden textilgyári igazgató lakásán gyűltek össze az orosz-zsidó kolónia legelőkelőbb tagjai. Előadása itt inkább felvilágosítás volt. Jabotinsky megkérte a jelenlevőket, hogy mindenki írja fel, mire kíváncsi és ő valamennyi kérdésre válaszolni fog. Az egyik dúsgazdag exportőr azt a kérdést írta fel, hogy miért harcol a két cionista szervezet egymás ellen, amikor mind a kettő ugyanazt akarja. Jabotinsky mosolyogva ezt válaszolta az illetőnek:

— Rólunk már sok mindent mondtak: hogy fasiszták vagyunk, reakciósook vagyunk, klerikálisok vagyunk, militaristák vagyunk, arabfialok vagyunk. Hallgattunk, vagy alig cáfoltunk, pedig egyik sem igaz. De azt már nem engedhetem meg, hogy azt mondják rólunk, hogy mi ugyanazt akarjuk, mint a másik cionista szervezet. Mi, mondjuk az Odeszsa felé vezető vonatra ültünk fel, ők Varsó felé igyekeznek. Hogy kerülhetünk mi akkor egy vonatra?

A kérdezősködő erre azt vetette közbe, hogy hiszen a régi cionista szervezet, ha későn és utólag is, majdnem minden revizionista követelést magukéva tettek már. A revizionisták zsidó légiót követeltek, most már a régi cionista szervezet is követeli a zsidó légiót. Hát mi akadálya van még az együtt-haladásnak?

A FAGYLALT PÉLDÁZATA

Jabotinsky erre a kérdésre ezt a magyarázatot adta:

— Kis gyermekkoromban nagyon szerettem a fagyaltot. A nagyanyámtól mindig kicsaltam valamilyen cimen egy-két kopeket fagyalatra. Persze, neki nem mondtam meg, hogy a pénzen fagyaltot veszek. Sokáig nem is kérdezte, hogy mire kell. Egyszer azonban mégis kíváncsi volt, hogy mit csinállok én a mindennapi kopekimmel. Megmondtam, hogy fagyaltot veszek. Nagyanyám persze helytelenítette ezt és megkérdezte, hogy mit szeretek én a fagyalton. Azt válaszoltam, hogy azért szeretem a fagyaltot, mert hideg és édes. Tudod mit? — válaszolt erre nagyanyám. Várd meg, amíg tél lesz, akkor majd menj ki mezitláb a hóba és a szádban szopogass egy kockacukrot. Akkor majd hideg is lesz és édes is.

— Így áll a dolog azokkal a revizionista követelésekkel is, amelyek ellen a régi cionista szervezet előbb évekig harcolt és most, a körülmények kényszerítő hatása alatt elfogadott. Ugyanaz és mégis egészen más.

Különben ezeken a szükkörű összejöveteleken indult meg úgy a fővárosban, mint

Megszabadulhat a ruhájára ráhulló kellemetlen fejkorpától, ha

„HEINRICH”
PETROL-
szappant
használ.
Megszünteti a
hajhullást és
korpázást.
Kapható minden
szaküzletben

a vidéki nagy gócpontokban az „Af-al-pi” akció, amely a zsidó ifjak kivándorlását és a jisiv önvédelmi felszerelését szolgálja.

A PACIFISTAK TRAGÉDIAJA

Egyik legnagyobb sikerét Csernovitzban aratta Jabotinsky. A „Jüdisches Haus” óriási termében nemcsak a zsidóság elitje jelent meg, hanem igen sokan a cionista baloldali tagjai közül is. Amikor Jabotinskynek ezt tudomására adták, egy ragyogó szónoki fordulattal a teremben ülő baloldali ellenfelek felé fordította a beszédét:

— Irántatok pedig, igen tisztelt ellenfeleim — mondotta — nincs bennem gonosz érzés, semmi ellenséges indulat. Csak nagyon sajnállok benneteket. Mert hiszen ti őszintén azt hittétek, hogy Palesztinát pacifista alapon lehet majd felépíteni. Ti komolyan hittétek, hogy a legjobb viszonyban leszünk az arabokkal és ők is segíteni fognak nekünk az államépítésben. És ebben a hitben ti a gyermekeiteket igazi pacifista szellemben neveltétek. Beléjük oltottátok, hogy a fegyver, a kard, a bomba, a revolver valami rettenetesen gonosz dolog. Mint ahogy az is. És most mi történt? Kiderült, hogy Palesztinát nem lehet pacifista jelszavakkal felépíteni. Az arabok nem borultak a nyakunkba, hogy építsenek, hanem rombolnak, gyilkolnak és irtóhadjáratot hirdetnek ellenünk. Palesztinában most komoly dolog folyik és ti, jó öreg pacifisták napközben üldözitek fegyverrel a kezetekben az arab terroristákat, éjjel pedig, a munkától és a harctól is fáradtan is őrsegen álltok és fel vagytok szerelve fegyverekkel, revolverrel, puskával, bombával. Hát nem tragikus sors ez? És ami még tragikusabb egy igaz pacifista számára: amikor délben, vagy este hazamentek, ki fut elétek lelkendezve? A kisebbik fíu, aki büszkén jelenti: „Abba hajjóm haragti chamisa arabim”. És azután előkerül a nagyobbik fíu is és rádupláz, hogy ő nyolc arabot fektetett a földre ugyanaznap... A pacifizmus nevében... És ha benéztek a palesztinai chéderbe, meglepetéssel halljátok, hogy a régi galutbeli dal is faképnél hagyta a romantikát és a békebeli pacifizmust. A melamed már nem azt tanítja a pripecsik mellett, hogy alef-bész, hanem arra oktatja ki a fiaitokat, hogyan kell a puskával banni...

Ajf dem pripecsik brent a fájerl
un in der stub iz hájsz
un der Rebbe lernt kleine kinderlech
— sieszen.

Hát nem tragikus helyzet ez pacifisták számára? Nem jár nektek ezért sajnálat?

... Azoknak, akiknek ez a drámai hangulatu részlet szólt, némán hallgattak.

Sokan azt mondják, hogy ez volt Jabotinsky legnagyobb szónoki sikere egész pályafutása alatt.

Diamant Elemér.

Chassid

Organul Organizației Mizrahi din Ardeal.

Regis-tris in registrul publicațiilor periodice prin or-din
Minis-terului No. 9/1938. Dos. No. 805/1938. Tribunalu
Bihar, Secția III-a.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Oradea, Strada Miron Pompiliu
Telefon: 24-40

Naplár 5699

Hétfő: Kiszlev 2, november 25.

Szombat: Kiszlev 3, november 26.

Heti szidra: תולדות

Heti haftora: משנת דבר ה'

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 4.14

gyertyagyújtás 4.36

Istentisztelet kezdete 4.48

Szombat befejezése 5.42

Modern chassid legenda

Nem száz évvel ezelőtt történt, sőt nem
husszal. Mostanában történt. Színhely
lehet. Lehet, hogy Podgoricsebben, lehet,
Wizsnitzben, de lehet, hogy másutt.
Hétfő este volt. A „rebbe” ott ült a
„tsch”-nél és éppen valami kabbalisztikus
magyarázott. A hívek feszült figyelemmel
hallgatták. Csend volt és az a hangulat,
amely rezonáló zsidó szívnek szebb, mint
bármilyen ezen a gyűlölködő rossz világon. Han-
dalat, amelyen a „sechina” nyugszik. A nyug-
odó zsidó lélek megbékél ilyenkor és a
szegény kis házaló is büszke „fejedelem”
válik. Anyagi gondot levetették, ahogy al-
nyodott. Elmúlt a vacsora ideje is. Volt
fűstölögő husleves, meg libahus. Fehér
pótlék az abrosz és a gyermekek aludtak
nyújtózkodásukban. Péntek esti hangulat, amolyan
szidai hamisítatlan. És a chassid zsidó a „ki-
vált vacsora” után elment a „rebbe”-hez,
ahogy kis lelki üdülésre.

Az udvarra sötét alakok lopóztak. A
gyűlölködés kereszties vitézei. És a zárt abla-
kon keresztül egy robbanó bombát, harminc
percet dobta be. A bomba, amely nagy ká-
rosítást okozott volna, sőt emberéletben is,
szelvényhez hozzáütődött. Nem volt gyáva em-
ber, véletlenül egy Palesztinát járt bátor
zsidó, aki tudta már mi az és visszahajította
az udvarra. A bomba égő kanóca kialudt és
egy nem volt semmi kár.

Nagy izgalom, de nem tartott sokáig. Mi-
után a rendőrök megérkeztek, a rendőrliszt
bámult. Ott feküdt a „döglött” bomba
az udvaron, de senki sem hederített rá sem-
mit. Odabenn a zsidók vajjon mit csináltak?
Milyen fajongtak és sápadtan sápatoztak?
Milyenek? A rendőrök, a marcona bátor feje-
eres rendőrök csak ámultak. A zsidók —
táncoltak. Körbe-körbe, lelkesen, kipirultan,
hangosan énekelve táncoltak. Ez a zsidó vi-
váltás bámulatba ejtette őket. Lehet-e egy
ilyen népet tönkretenni? Félőrával ezelőtt
még életveszély és utána táncoltak körbe-
körübe... Nem legenda, hanem élő valóság.
Nem száz évvel ezelőtt történt. De lehetne
ma is a chassid legenda, csodával határos
történet. A mai zsidóság hőskorából...

— UGYVÉDI HIR. — Smilovici Andrei
Bucuresti ügyvédi irodáját Str. Latina 1. szám
alatti (Colț cu Bulb. Carol) helyezte át. Telefon
száma: 4-89-55.

— A MIZRACHISTA ELVEKET
VALLÓ ADOLF FRÄNKEL PROFESZ-
SZOR LETT A JERUZSÁLEMI EGYE-
TEM UJ REKTORA. Amint már megir-
tuk, prof. Adolf Fränkel-t a jeruzsálemi
egyetem rektorává választották meg. Prof.
Fränkel Németországból származik, 1881-
ben született Münchenben és a marburgi és
kieli egyetemeken a matematika professzora
volt. 1930-ban költözött Palesztinába, ahol
az egyetem matematikai tanszékének pro-
fesszora lett. Németországban a „Mizrahi”
keretében fejtett ki tevékenységet Fränkel
professzor. Hugo Bergman utóda lett a rek-
tori székben, aki három évig töltötte be ezt
a díszes pozíciót.

— A HAIFAI RENDCSINALÁS. La-
pünk legutóbbi számában közölt haifai tűz-
eset a „Levant Company” tulajdonát ké-
pező vámirodát és raktárakat pusztította el,
s ezzel 60.000 font kárt okoztak. — Haifa
városában egy négyemeletes épületből lö-
völdöztek a brit csapatokra. A katonaság
megrohanta az épületet, hogy elfoglalja a
tettest. Öt embert elfogtak, egy közülük
megsebesült. Bosszúból levegőbe röpítették
az épületet. — A haifai póstahivatalt meg-
támadták rabló terroristák és 800 fontot ra-
boltak egy postaszákbán. A város közelében
egy helyen a sineket felakarták robbantani,
de elfogták őket és három arabot agyon-
lőttek.

— ORVOSI HIR. Dr Kupfer Miksa, a
Zsidókórház szülészeti, nőgyógyászati osztá-
lyának főorvosa, rendeléseit megkezdte.
Rendel: Delavrancea-uca 2-b, délelőtt 11—
12, délután 3—5. Telefon 13-00.

— AZ AGUDA ÉRDEKES HATARO-
ZATAI. (London.) A napokban ülést tar-
tott az Agudasz Jiszroel az angol főváros-
ban. A politikai referens azt jelentette,
hogy a Jewish Agency közölte volna a tech-
nikai bizottsággal, hogy a zsidó állam fel-
építését nem kívánja a Tóra szellemében.
Megbízható helyről nyert értesülés szerint,
ez nem felel meg a valóságnak, mert a cio-
nista vezetőség nem akarja nem-zsidó bi-
zottság döntése alá helyezni azt a kérdést,
hogy milyen alapon épüljön fel a zsidó ál-
lamiság. Ezzel egyidejűleg megjelent egy
röplap is „Non Party Zionist” aláírással.
Ebben azt követelik, hogy mindenkinek le-
gyen szavazati joga a cionista szervezeten
belül, aki hozzájárulásokat ad a zsidó or-
szágépítéshez. Az nem látszik a röplapból,
hogy vajjon ezek elismerik-e majd a szer-
vezethez való tartozandóságukat, vagy csak
jogokat vindikálnak.

— SZLOVÁKIÁBAN BEVEZETÉK A VASÁR-
NAPI TELJES MUNKASZÜNETET. (Pozsony) A szlo-
vák kormány bevezette a teljes vasárnapi munka-
szünetet, minélfogva semminemű üzlet sem tarthat
ezen a vasárnap reggeli órákban nyitva. A ren-
delet óriási riadalmat okozott a vallásos zsidó kö-
rökben, ahol a szabotszt látják ezzel veszélyeztetve.

— A SÓFARVUVÓK ELLENI PER.
(Tel-Aviv.) November 12-ére volt kitűzve
abban a perben a főtárgyalás, amelyet a két
betari ellen folytattak, akik ez év Jomkip-
purján este megfújták a sófárt a Siralom-
falánál, amit az angolok tudvalevőleg be-
tiltottak. A per tárgyalását elhalasztották
és áttették ugyanennek a szesszionnak bü-
ntetőosztályához. A két ujcionista védelmét
Ascher Lewincki vállalta, aki annakidején
a „Birjonim”-okat védte a felebbviteli bírósá-
g előtt.

Kényelmes Pensió!

Elsőrendű ort. kóser vendéglő és bodega!

Gelbshtein-nál, București

Str. Azilul de Noapte 12. Telefon 51-2-39

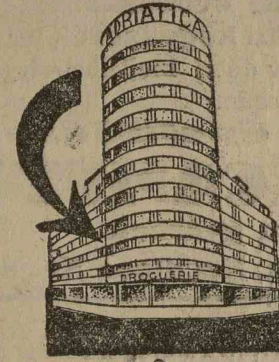
Olcsó és pontos kiszolgálás!

Erdélyiek figyelmébe!

DROGUERIA CARAIMAN

BUCUREȘTI

Académiei 1 colț cu
Str. Doamnei
Tel. 545.80.

Raktáron tartja az
összes bel- és kül-
földi gyógyszer-
különlegessége-
ket, injectiókat,
valamint az összes illat-
szereket és kozmetika
cikkeket. Nagy választék
Houbigant, Caron,
Chanel, Michel, Guer-
lin, Patou, Grolie, stb.
gyártmányokban.

Kérem kirakataimat megtekinteni és
mérsékelt áraitól vételkötelezettség
nélkül meggyőződni

SALAMON MÓR

gyógyszerész

DROGUERIA CARAIMAN

— ÉRDEKES HAZASSÁGI HIREK.

(Budapest.) Dr Dési Géának, a Nagyvá-
radról elszármazott és a magyarországi
zsidó közéletben nagy szerepet játszó volt
országgyűlési képviselőnek leánya: Éva, há-
zasságot kötött Handler Frigyes londoni
gyárossal. — Ugyancsak érdekes házasság
volt az elmúlt héten a budai Goldberger-
családban is. Dr Budai Goldberger Leó felső-
házi tagnak fia: Budai Goldberger Miklós
házasságot kötött Glasner Vera előkelő bu-
dapesti urleánnyal. Az esküvőt Engel Ar-
min kormányfőtanácsos, az Anglobank v.
ügyvezető igazgatójának lakásán tartották
meg. A tanúk voltak: dr Stein Emil bankve-
zérigazgató és Jünker Géza, a Weiss Man-
fréd művek vezérigazgatója.

— AZ AMERIKAI KONGRESSZUSI
TAGOK ÉS KORMÁNYZÓK PALESZTI-
NÁERT. (Washington.) Az amerikai szená-
tus 194 tagja, valamint 30 guvernőr a Bal-
four-deklaráció 21-ik évfordulója alkalmá-
ból memorandumot nyújtottak át Roosewelt
elnöknek, amelyben arra kérik, hogy has-
son oda az angol kormánynál, hogy ne kor-
látozza a palesztinai bevándorlást, mert ez-
zel „a haladó emberiségnek történelmi szolgál-
latot tenne.”

— A ROMÁNIAI ZSIDÓSÁG AT-
IRATA AZ ANGOL GYARMATÜGYI
MINISZTERIUMHOZ. — (București.) A
„Consiliul Superior Sionista”, vagyis a ro-
mániai legfelsőbb cionista tanács határozati
javaslatot hozott az angol gyarmatügyi mi-
nisterium tudomására. A memorandum
szerint a Palesztina probléma nem csupán
a Palesztinában lakó 450.000 zsidót érdekli,
hanem a diaspora zsidóságát is. Október
23-tól november 6-ig az egész ország terü-
letén meetingek voltak, melyeken a romániai
zsidóság nagy számban vett részt és ezeken
a gyűléseken nagy szimpatiaüntetések vol-
tak a zsidó Palesztina munkájával kapcso-
latosan. Többek között meetingek voltak
Aradon, Gyulafehérváron, Bucurestiben,
Brasovban, Botosaniban, Blajon, Bacau-
ban, Désen, Lugojon, Dicsőszentmárton-
ban, Radautzban, Satumaren, Oradeán,
Ploestiben, Timisoarán, Marosvásárhelyen
és más városokban. A romániai zsidóság
kéri az angol kormányt, hogy a Balfour-
deklaráció szellemében oldja meg a palesz-
tinai zsidókérdést, mert a zsidóságra nézve
rendkívül fontossággal bír. A zsidóságot
példátlannal üldözik és egyetlen reménye
Palesztina. A memorandumot dr I. Nimer-
over grand-rabbi, mint a legfelsőbb cionista
tanács elnöke írta alá.

Ezüst

menorák, gyertyatartók, serlegek, evőeszközök, templomi kegyeszerék bármely művészi kivitelben legolcsóbb árban.

Gyártása és eladása:

„TACAMUL“
ezüstáru gyárban

CLUJ, Str. Gen. Neculcea No. 8.

— A NÉGEREK SZIVESEN FOGADJÁK A ZSIDÓ EMIGRÁNSOKAT. Megírtuk, hogy a galati kikötőbe érkezett 400 emigráns zsidó Libéria afrikai néger államba utazik. Az értesülések szerint a Dragan hajó utasai szivesen látottak a néger állam területén.

— ORTH. KÖSER KONYHAMAT Braşov, Str. Regele Carol (Kapu ucca) 38. sz. alá helyeztem át f. évi október 1-től kezdődően. Korona kávéház mellett. Káhn restaurant.

— HALÁLOZÁS. Sulyos csapás érte a vallásos zsidó nemzeti mozgalmat *Rav Joszele Lichtenstein*-nak Szigeten történt elhunytával, aki nagy, nemes jellem volt és szent olyan értelemben, amit ma már csak régi írásokban találunk meg inkább, mint az életben. Rav Lichtenstein a múlt században közismert „Kolomayer rebbe” unokaöccse volt, aki több mint egy félszázada költözött Szigetre és egészen a világháborúig nagy ješivát vezetett. Rabbi Lichtenstein volt Erdélyben az első ortodox chassid rabbi, aki a cionizmus megindulása óta bátor kiállással hirdette a szentföldi zsidó országépítés és a nemzeti megújulás eszméjét. Minden év Sevuoth ünnepén palesztinai drosét tartott, amelynek meghallgatására összesereglett nemcsak Sziget város zsidósága, hanem messzi távolból is jöttek hívők. Temetése óriási részvét mellett ment végbe és ezrekre menő tömeg kísérte utolsó útjára. A temetőben dr *Danzig Samu* szefard főrabbi bucsuztatta el a nagy halottat és megrázó beszédben a szentföldi hősök sorába iktatta Rabbi *Joszel Lichtensteint*, aki népe iránti forró szeretetében évtizedeken keresztül hősies magatartással hirdette *Erec Jisrael* felépítésének ígét. Utána *Slomo Zalme Lichtenstein*, az ősz bethleni főrabbi mondott könnyes bucsut, végül pedig *Hirsch Mechl*, az elhunyt sógora mondott utolsó bucsuztatót a nyitott sírnál.

— 520 HALOTT OKTÓBERBEN. — (Jeruzsálem.) Október havában 520 személy halt meg erőszakos halállal és 240 sebesült meg. A meggyilkoltak között 58 volt a zsidó, 14 angol, 367 felfegyverzett arab. A sebesültek között 61 zsidó és 68 angol van. Júliustól októberig, tehát négy hónap alatt 1357 személy halt meg és 1162 sebesülés történt. Ezek közül 219 zsidó, 42 angol, — a többi arab.

Az ardeali zsidók találkozóhelye!

BERKOVITSNÉ

(Oradeáról)

orth. kóser étterme
(a baia-marei rabbi hechsere)

BUCUREŞTI,

Str. Lipscani 7.

Telefon: 462-91

Socec hátamögött. Postavamma! szemben
Elsőrangú erdélyi konyha!

— A WOODHEAD JELENTÉS. Az angol kormány magáévá tette és nyilvánosságra hozta a Woodhead bizottság jelentését, amely a következő átmeneti megoldást tartalmazza: 1. Az angol kormány elejti Palesztina kettéosztásának tervét és továbbra is viseli a felelősséget egész Palesztina kormányzásáért és a súlyos helyzet új megoldását keresi az arabokkal és zsidókkal szemben fennálló kötelezettségeivel kapcsolatban. 2. Az angol kormány értekezletet hív össze Londonban a zsidók és arabok részvételével. Ezen az értekezleten részt fognak venni a szomszéd államok küldöttei is azoknak az araboknak a kizárásával, akik felelősek a palesztinai terrorhadjáratért. Az értekezlet a zsidók és arabok közötti megértést akarja megerősíteni és programján szerepel a zsidó bevándorlás kérdése is. Ha azonban a legrövidebb időn belül nem jön létre a megegyezés, úgy a kormány közli követendő politikáját, amelynél szem előtt tartja a Népszövetség megbízatását és az azzal járó kötelezettségek nemzetközi jellegét.

— A LA VIORICA szépségápolási intézetben a legújabb módszerű kezelések; arc-, test-, izommasszázs, tartós szemöldök-szedés, a legújabb ráncalanító pakolások. *Oradea, Sas-palota, II. em., főbejárat. Lift-használat díjtalan.*

— DR SCHÖNFELD LONDONI RABBI DE VALERANÁL. Dr Schönfeld londoni konzervatív rabbi, az Aguda Executiva tagja kihallgatáson jelent meg De Valera ir miniszterelnöknél, aki előtt élénk színen esettel a kelet-európai zsidóság borzalmas sorsát. De Valera a legnagyobb rokonszenvének és részvétérzetének adott kifejezést az üldözött zsidóság nyomorúságos helyzetét, kiltásba helyzén egyben támogatását politikai téren.

— ZSIDÓ KÜLDÖTTÉG A MAGYAR HERCEGPRIMÁS ELŐTT. (Érsekujvár). *Serédi Justinian* hercegprimás Érsekujváron tartózkodva, küldöttségeket fogadott. Ezek között megjelent a helybeli két hitközség együttes küldöttsége is. Az orth. hitközséget Stern Ábrahám rabbi, Quitt Samu hitk. elnök, Groszman J. helyettes elnök és Raab Miksa titkár képviselte; a neológ hitközség részéről dr Klein Ernő főrabbi, dr Guth Jenő elnök és Herskovits titkár jelentek meg. Elsőnek Stern rabbi üdvözölte az egyházfejdelmet, beszédében citálva Jezsajas próféta szavait, hivatkozott arra, hogy a hercegprimás mindenkor az igazság harcosa volt és kérte, vegye pártfogásába a haza izraelita felekezeti polgárságát is; majd dr Klein rabbi üdvözölte megkapó szavakkal. A hercegprimás válaszában igen melegen köszönte meg az üdvözlést. Örül, hogy a rabbi őt az igazság barátjának aposztrofálta; a felsőházban szót is emelt a zsidók igazsága mellett. Nyomatékkal aláhuzta még, hogy ezután is közreműködni kíván ilyen irányban, mert, amint allegorikusan kifejtette: „ha egy anya okkal fenytíti meg gyermekét, utóbbi azt hamarosan elfelejti, de a meg nem érdemelt verést soha nem felejt el a gyermek...” Végül a küldöttség minden egyes tagjától barátságos kézzorítással bucsuzott el.

— Dr Perl Aleksandar ügyvéd új címe *Beograd, Kralja Aleksandra 12. II. emelet.* (Külföldi megbízások. Kereskedelmi-váltó és patentjog. Inkasszó egész Jugoszlávia területén.)

— A SIRALOM FALÁNÁL UJRA IMÁDKOZNAK. (Jeruzsálem.) Mióta az angol csapatok megtisztították a belvárost a terroristáktól, az elmúlt szombaton imádkoztak először a zsidók a Siralom-falánál. 150 zsidó gyűlt össze. Megállapították, hogy amíg nem imádkozhattak ott, több artrocitást követtek el az arabok a fal ellen, elégettek 200 imakönyvet, egy frígyszekrényt és sok kegyeszeret. Amint már megírtuk, a Waad Leumi a kerületi kormányzáságnál is erélyes panaszt emelt a gyalázók ellen.

Tökéletes hatása miatt legelismerőbben nyilatkozhatók a Gastro-D. gyógyszerről.

írja nekünk Zámhoff Ottó földbirtokos Poiana Blonchii (Ofic. Călgău, Jud. Som. f. évi október 10-i soraival, majd folytatja:

„... nagyon kérem sziveskedjenek ptafordultával egy üveg Gastro D-t utóvétel tuloldali címre küldeni. Mind a mban, úgy most és ezentul is a legelismerben nyilatkozhatok az Ön gyógyszerért, mert még minden esetben, akiknek ajántam, elérte a legtökéletesebb hatást. Kérlek a küldeményt lapom vétele után azonnal elküldeni. Meleg üdvözléssel maradok me denkor tisztelő híve...”

Gyomor- és bélbetegségben szenvedő nagy tömege fordul hozzánk nap-nap u hasonló köszönő és másoknak ajánló le veivel, akik a Gastro D. ma már közkiné vált gyógyszernek köszönhetik egészségüket.

Gastro D. kapható gyógyszerárak és drogériákban, vagy megrendelhető lej utánvét mellett Császár E. gyógyszerárában, Bucureşti Calea Victoriei 124.

— MEGHALT HERSCHKOVITS IMRE A KOLOZSVARI ORT. HITKÖZSÉG VONALELNÖKE.

Szomoru szombatja volt a kolozsvári zsidóságnak, egyik igen tekintélyes vezetőtagjának, *Herschkovits Imrénék*, a milia kenyérgyár tulajdonosának péntek te történt elhunytja miatt. A megboldogottban a kolozsvári zsidóság minden nem megnyilatkozásának és jótékonyági akciónak egyik legderekabb nemeslelkű munkását vesztette el. Hosszu ideig volt az ort. hitközség alelnöke, amikor főleg mint az ort. kolaszék elnöke fejtett ki áldásos tevékenységet. *Herschkovits Imre* hosszú idő óta betegeskedett. Az utóbbi időben történt csak csapások az érzékeny ember szívbaját okozták. Pénteken délelőtt ágyának dőlt és erős szívroham után elvesztette eszméjét. Világos perceiben aggódo családjától elcsúszva meghagyta, hogy a Chewra székéből temessék el és ne tartson felette gyászbeszédet. Özvegyén, szül. Grün Emilán kívül három fia, Zoltán, Béla és Bányászolják. *Herskovits Imrét* vasárnap délelőtt a város osztatlan részvéte mellett sérték ki a Chewra épületéből utolsó útjára.

— LORD WINTERTON AKCIÓJA.

(London) Lord Winterton, aki az emigránskérdés tárgyalásnak intergubernementális komitéjának elnöke, üdvözölte az eviani konferencián résztvevő hatalmakat, hogy a szudéta-vidék emigránskérdése a londoni iroda kompetenciája alá esik. — Az Eddie Cantor alap elhatározta, hogy azt a 100.000 dollárt, amit Eddie Cantor angliai tartózkodásakor gyűjtött, a metországi ifjaknak Palesztinába való elhelyezésére fogják felhasználni.

— Hirdetmény. Ezennel közhírré teszem, hogy Mátyás orth. kóser étterem Clujban, Cal. Reg. Ferdinand 49. sz. alatt felülvizsgálatunk alatt áll és így kasrusz szempontból teljesen megbízható. A clujai aut. Orth. Hitközség rabbinátusa és kasrusz-bizottsága.

Erdély zsidó népéhez!

Az erdélyi Új Cionista Szervezet manifesztuma

A zsidó nép sokezeréves történetének alán még sohasem voltak olyan sorsdöntő napjai, mint ma. A zsidógyűlölet és a zsidó szisztenciák tervszerű és nagyarányú megsemmisítésének politikája tüzvészként haragodik el Európában és földönfutóvá tesz öt-tízmillió embert, az éhhalálba és a legsötétebb testi és lelki nyomorba taszítva őket.

Másfelől a menekülésre kényszerülő zsidó tömegek hiába kutatnak új letelepülési országok után, mindenütt bezárt kapuk és elszűréses magatartás merednek eléjük.

MIT KELL TENNI?

Valamikor a zsidókérdés csak távoli, ismeretlen zsidó testvéreink részvétel keltő személtlensége volt. Ma azonban a „mi lesz holnap?” minden egyes európai zsidónak legégetőbb egyéni problémája lett. És ha az idősebb generáció esetleg azzal vigasztalódik, hogyha rosszabb körülmények között is, még elmentarthatja magát mostani lakóhelyén, *annál kilátástalanabb és tragikusabb a zsidó ifjúság sorsa és jövője Európában*, ahol semmiféle életlehetőség nem marad számára.

A modern pokol szenvedéseiből az egyetlen kivezető út, az egyetlen reménység a zsidó embermilliók számára: Palesztina, amely Zsidóország, Erce Jisraecl kell legyen.

MAGY IDŐK, KIS EMBEREK

Husz éve, hogy a világ zsidósága komoly erőfeszítéseket tesz Zsidóország megvalósításáért, ahol a zsidó nép ne alkossan kisebbséget, hanem az önálló népek szabad nemzeti létét élhesse évezredek tradícióinak megfelelően, nyugalomban és munkás biztonságban.

De hiába minden erőfeszítés és pénzáldozat, ha az államépítés feladata olyan kezekben van, amelyekről az események, keserves kiábrándító csalódások, kudarcok és csapások, valamint palesztinai jogaink állandó megszegése és behatárolása bizonyították, hogy nem képesek a rájuk bízott feladatot elvégezni.

A cionista országépítési mozgalom jelenlegi vezetői és módszerei nem egyízben mondtak csődöt. Ezek a módszerek nem egyízben mérték súlyos csapást a zsidó népre és a zsidó reményekre. Ez a rezsim, amely ma is minden bukás és kudarc ellenére, görcsösen ragaszkodik a pozíciókhoz, amelyek már nem tartják meg, mert nem állotta meg a helyét, — egymértékben felelős azokért az állapotokért, amelyek ma Palesztinában és Palesztinán kívül körül vannak. Abban a küzdelemben, amelyet a zsidó nép jogaiért kellett volna vívnia, az élre került vezetők, tervszerűség hiányában, az eseményektől sodortatva, a megalkuvás, jogfeladás és a kishitűség politikáját tették a cionizmus eszméi tartalmává. Elvesztették szemük elől Herzl célkitűzéseit, a zsidókérdés nagyvonalú megoldását: a Zsidó Államot.

MIKOR ELVETTEK TÖLUNK TRANSZJORDANIÁT

A Balfour-deklaráció és a mandátum biztosította a zsidó nép jogát, hogy felépítse országát Palesztinában, a Jordán mindkét partján. Anglia, amelynek érdekei gyakran kegyetlenül megsértettek a zsidó nép államérdekeit, 1922-ben

elszakította a zsidó állam részére szánt területből a Jordántól keletre eső részt. Más nép bizonyára általános felkeléssel, vagy bármilyen más módon, de tiltakozott volna egy ilyen igazságtalanság ellen.

Miért nem tette ezt a zsidó nép?

A hivatalos vezetőség megegyezett Angliával és a nép megkérdezése nélkül beletörtődött az elszakításba. Ezzel 80.000 négyzetkilométernyi területet zártak el a zsidó bevándorlás és település elől. Utólag a *gyenge vezetők elkerülhetetlennek állították be Transzjordá-*

A zsidó megalkuvásra támadással felelnek az arabok

Az arabok látva, hogy a zsidó nép jogait alku tárgyává lehet tenni, vérszemet kaptak. Egyre hangosabbak lettek. Kétségbevittek a jogainkat és tiltakoztak ellenük. Véres tüntetések rázkódtatták meg Palesztinát. A cionizmus egyik csoportja azt követelte, hogy a zsidó élet és vagyon megvédésére vissza kell állítani a felosztott zsidó légiókat. De a hivatalos cionista politika, ahelyett hogy a zsidó rendfenntartó karhatalom megszervezésével határozottan kidomborította volna a zsidó nép jogait Palesztinában, *új teóriát dobott a köztudatba, a binacionális állam gondolatát és ezzel újabb megalkuvásoknak adott lehetőséget.* Annak ellenére, hogy ez a halvaszületett gondolat a legnagyobb megütközést váltotta ki a cionista mozgalomban, a hivatalos vezetőség fenntartotta ezt a politikai eszmét, amíg maguk az arabok újabb ellenséges tényekkel meg nem buktatták a Brith Salom-mozgalmat. A félművelt, primitív arabok megvetéssel lök-

nia elcsatolását és a maguk erkölcsi igazolására változtatlanul azt hirdették, hogy Palesztinában minden rendben van, Palesztinában a helyzet kielégítő.

Aztán jöttek újabb jogfosztások és igazságtalanságok. A cionizmus hivatalos vezetői mindannyiszor kiállították Londonnak és önmaguknak az erkölcsi bizonyítványt, hogy nincsen semmi baj; Palesztinában a helyzet kielégítő. És a tájékoztatásban tartott, jóhiszemű zsidó nép mindezt elhitte.

Annál keservesebb volt a feleszmélés.

ték félre a felkínálkozó ellenfél kezét és most már követelni merték a Balfour-deklaráció hatálytalanságát.

A „szent egység” és a cionista „fegyelem” ürügye alatt letorkolt cionista ellenzék hiába tiltakozott a vezetők rövidlátó, méltóságnélküli és katasztrófális politikája ellen. A hibák beismerése és kiküszöbölése helyett a *hivatalos cionista apparátus gyűlölködő rágalomhadjáratot indított a szerinte „csak okvetellenkedő és kritizálni tudó” fasiztának bélyegzett ellenzék ellen.* Később pedig már egyenesen életveszéllyel járt a szabad véleménynyilvánítás és a jogfeladás elleni tiltakozás. Miután ez az ellenzék nem rendelkezett azokkal a hatalmi eszközökkel, (hivatalnoksereg, pénz, sajtó stb.), mint a hivatalos cionizmus, nem vehette fel a versenyt a rágalmazó „apparátus” propagandájával, amelynek így sikerült megtévesztenie még a jóhiszeműeket is.

Anglia is kihasználja a zsidó vezetők gyengeségét

De az igazság mindig napvilágra kerül.

A passzív politika megbosszulta magát. Nemcsak az arabok érezték meg, hogy a zsidó jogokat szűkebbre lehet szorítani, hanem az angol gyarmati tényezők is kihasználták a cionista vezetők minden megalkuvásra kész gyengeségét. Ugyanis az angol gyarmatpolitika régi gyakorlata az, hogy mindenkor *anynyi jogfosztást gyakorol, amennyit az érdekelt nép tiltakozás nélkül elvisel*, de az első tömegmozdulásra azonnal enged és a kiengedést keresi. A cionista szervezet azonban mindig kerülte a zsidó nép szervezett tiltakozását, az egyetlen eszközt, amely célravezetőnek bizonyult Angliával szemben, úgy Indiában, mint Irországbán, sőt az arabok ese-

tében is. *A hivatalos cionista rendszer még a végveszélyben is a „havlakak” jelszavával fojtotta el a jisuv egészséges önvédelmi lendületét az arab terrorral szemben.*

Erre jött az újabb felosztási terv. A még megmaradt 26.000 négyzetkilométernyi területből további 21.000 négyzetkilométernek az elszakítási tervét vetették fel. *A hivatalos cionista vezetők ebbe is belenyugodtak volna*, de ez a próbatétel már több volt, mint amennyit a zsidó nép végtelen türelme elbir. A zsidó nép minden részéből elemi erővel tört fel a legerélyesebb tiltakozás az ország további megsemmisítése ellen. A zsidó nép nagy tömege önmagától rájött, hogy vissza kell térni a herzli állameszméhez.

Mit jelent az eddigi cionista politika revíziója?

Jabotinsky évek hosszú során át tiltakozott a katasztrófához vezető cionista politika ellen. Minden eszközt megragadott, hogy a felelős tényezőket visszatérítse az államcionizmus útjára. Amikor minden kísérlete hiábavalónak bizonyult, Jabotinsky otthagyta a szakadék felé rohanó cionista politika vonatját és minden erejével, minden alkalommal azon volt, hogy ellensúlyozza a hivatalos politikának a zsidó népre való tragikus következményeit. Hallatlan kitartással és zsidó lelkesedéssel fáradhatatlanul dolgozott, hogy megelőzze, cnyhitse az újabb csapásokat, csa-

lódásokat és jogfosztásokat, amelyekbe a hivatalos cionizmus vezetői, minden figyelmeztetés ellenére belevitték az államépítő mozgalmat. Ezzel párhuzamosan, a zsidó tömegek mozgósításával követelte a cionista politika külső és belső vonalvezetésének revízióját.

Mit jelent az eddigi hivatalos cionista politika revíziója?

Jelenti a visszatérést a herzli gondolat-hoz, a Zsidó Államhoz. Jelenti a zsidó államot Palesztina történelmi határai között, amelyet 52 nemzet nekünk ítelt, tehát jogilag és történelmileg is megilleti a zsidó népet és amelyre

ma szüksége is van. Egyetlen más nép sem tudta az elmúlt évszázadok során az országot romjaiból kiemelni. Tehát történelmi hivatás számunkra, hogy visszatérjünk őseink földjére. Nem elégedhetünk meg néhány certifikáttal, amelyet a mandatárius hatalom engedélyez, hanem szélesre kell tánni Palesztina kapuit, hogy befogadhassa a zsidó nép nagy tömegeit, mert egyedül a zsidó nemzet képes az országot felvirágoztatni. Ezzel a szabad bevándorlással megoldódik a Közép- és Kelet-európai zsidó tömegek problémája és egészségessé válik az ittmaradó zsidóság helyzete. Bizonyos, hogy az érdekelt államok is akarják ezt.

Nemzetközi konferencia a zsidókérdés megoldására

Ezt a tervet Max Nordaunak még az 1920 évi londoni cionista konferencián előterjesztett javaslatának értelmében, az Uj Cionista Szervezet el is készítette és programjának tengelyévé tette meg. A terv lényege az, hogy a közép- és kelet-európai államokból 700.000-1.000.000 zsidó pionír szállna partra Erec Jisráelben a lehető legrövidebb idő alatt és a hajózási lehetőségek legelőnyösebb kihasználásával. A kivándorlás teljesen önkéntes lenne, vagyis csak azok indulnának el Erec Jisráelbe, akik ki akarnak települni és a terv megvalósításában az érdekelt államok is részt vennének. Ezt a támogatást az érdekelt álla-

A zsidó nép vége kezébe saját sorsának irányítását

Mint ahogy annakidején a londoni konferencia elutasította Max Nordau javaslatát, a hivatalos cionista vezetők ezuttal sem éreznek semmi hajlandóságot iránta és megelégszenek néhány tucat iskolásfiú, valamint egy-két ezer certifikátos chaluc kitelepítésével. Pedig a zsidóság mai helyzetében, a zsidó ifjúság kétségbeesztő kilátástalanságával szemben, *nincs más kivezető út*, mint vissza kell térni az egyetlen egészséges gondolatra, a nagyvonalú és nemzetközileg elősegített tömegtelepítés eszméjéhez. Ha mi ezt keresztülvisszük, ha a világ zsidósága végre összefog, — Palesztinában egycsapásra többségbe kerülünk. Akkor már egyenlő felekként leülhe-

Egészséges magángazdálkodást a kollektív kísérletek helyett

A hivatalos cionista vezetőség mindezeket a követeléseket nem veszi komolyan. Vagy ha mégis, csak akkor, ha az események már befejezett tényként ráerőszakolják. Harcolt ellenük. Jabotinsky például követelte, hogy a rendkívül költséges és a zsidó nép gondolkodásmódjának meg nem felelő kollektív gazdálkodási rendszer helyett Palesztina térjén át a magántulajdonon alapuló kevésbé költséges kisbirtokos gazdálkodás fokozott támogatására. Ahogy például az erdélyi kolónia is ilyen településnek indult és ezért a *kollektivistai irányzat megbuktatta*. Mikor aztán az állandó deficit miatt a kollektív kolóniák összcsohlás előtt és a cionista szervezet pénzügyi csőd előtt állottak, kezdték bevezetni a magántulajdon alapján történő mezőgazdasági telepítést is.

AZ IPAR ÉS KERESKEDELEM TÁMOGATÁSA

Jabotinsky azt hirdette éveken át, hogy a *zsidó ipar és kereskedelem fejlesztése sokkal több és nagyobb munkalehetőséget teremthet a bevándorlók részére, mint a mezőgazdaság, és nincs is az alapok terhére*. Erre a hivatalos vezérek kijelentették, hogy Palesztinában nincs helye a parazita foglalkozásoknak. De mi történt? Kolonizációs rendszer híján és a hibás földpolitika következtében a mezőgazdasági kolonizáció megállott és a cionista szervezet kénytelen volt a városi telepítéssel

Természetes, hogy az ilyen tömegbevándorlás csak rendszeres és céltudatos állami támogatással lehetséges. Az államépítés elősegítésére és meggyorsítására megfelelő törvények és kormányintézkedések kellene: földosztás, adómentesség az új települők részére, olcsó hitel a földvásárlásra és beruházásra, vámvédelem és külföldi piac a zsidó ipar részére, a kereskedelem előmozdítása, a tőke és munka egyenjogúságának biztosítása, zsidó közmunkák, közintézmények létesítése, nemzetközi kölcsön, zsidó közigazgatás, zsidó hadsereg. Egyszóval *kolonizációs rezsimre* van szükség, amely többévre szóló gazdasági terv programját foglalja magába.

mok konferenciája állapítaná meg, amelynek magáévá kellene tennie az Uj Cionista Szervezet által elkészített tervet. Az államközi konferencia a telepítési terv lehetővé tétele érdekében egy körülbelül 50 millió fontos nemzetközi kölcsönt biztosítana. A kölcsönt a palesztinai vámjövendelmek bőven garantálják.

Egy ilyen első tömegtelepítési akció lebonyolítása könnyen lenne megvalósítható. A közelmúlt történelme több hasonló tömegtelepítést (a kisázsiai görögök, az Afrikába telepített olaszok, a Dobrudzából hazatelepülő törökök stb. példája) ismer.

tünk tárgyalni az arabokkal és meg fogjuk találni a megegyezés útját. E pillanattól kezdve a mi jövőnk, a zsidó ifjúság tragikus sorsának megváltoztatása a mi akaratunktól függ majd és nem Woodhead, Peel, vagy Chamberlain urak szeszélyeitől, az angol politika cikkcakkos esetlegességeitől és csep-penként adagolt certifikátjaitól.

Egyébként vannak angol vezetőpolitikuskok (Wedgwood, Locker-Lampson és mások), akik már évek óta hajtogatják: vegyék a kezetekbe sorsotok irányítását.

Az Uj Cionista Szervezet már elindult ezen az úton. És hiszi, hogy ez a megoldás kulcsa.

is törődni. Ekkor indult meg az a páratlan építkezési konjunktúra, amely három év alatt több mint 300.000 zsidó bevándorlását tette lehetővé. Holott előzőleg több angol bizottság és a hivatalos cionista szakértők azt szögezték le, hogy az ország befogadóképessége betelt és hogy ilyen arányú bevándorlás el sem képzelhető.

ZSIDÓ KIKÖTŐ, ZSIDÓ TENGERÉSZET ÉS REPULÉSÜGY

A bevándorlási lehetőségek fokozása érdekében Jabotinsky éveken át követelte új foglalkozási ágak kiépítését. Sürgette a zsidó kikötő, zsidó tengerészet, zsidó halászat és zsidó repülésügy fejlesztését. Mindezek fontos támaszpontjai a zsidó állami lét kiépítésének. *De a cionista szervezet gunyos mosollyal intézte el ezeket a követeléseket*. Amikor az arabok zavargása és sztrájkja miatt a régi kikötők hasznavehetetlenné váltak, végre megcsinálták a tel-avivi zsidó kikötőt. És ugyancsak a kényszerhelyzetnek köszönhető az első palesztinai zsidó hajózási vállalat, az első zsidó repülőtér és atliti zsidó halásztelep megvalósulása.

A ZSIDÓ TRADÍCIÓK TISZTELETBENTARTÁSA

Jabotinsky és tábora éveken át követelte a *palesztinai zsidó iskolarendszer megváltoztatását*, a zsidó nemzeti gondolat, a zsidó tradi-

ciók és a történelmi mult intézményes tiszteltbentartását a *vallásos zsidó tömegek szel-mében*. A hivatalos cionista vezetők ezen téren sem tettek semmit, legfeljebb csak ig-retek, amelyeket maguk is nyíltan meg-szegtek. Amikor az Uj Cionista Szervezet a kótmányra első helyen felvette ezt a követ-lést, a régi cionista szervezet is kezdett val-melyes engedményeket tenni a hagyományhoz ragaszkodó zsidó tömegek kedvéért.

FELRE AZ EGYÉNI ÉS OSZTÁLY-ÉRDEKEKKEL!

A cionista politika revíziójáért küzdő bor mindenkor azt hirdette, hogy az államé-tés ideje alatt mindent alá kell rendelni az államépítés érdekeinek, úgy az egyéni-, mint csoport- és osztályérdekeknek. Tulajdonké-p ez a követelés az, amely Jabotinsky és hi-ellen elindította azt az engesztelhetetlen gy-löletáradatot, amely odáig fajult, hogy a *védélmében mesebesült fiatal Bétárikat, de Jabotinsky egyéb híveit nem veszik fel a l-dassza munkáskórházaiba, sőt még első-gélyben sem részesítik őket*. De az élet itt Jabotinskyt kezdi igazolni. A jisuv már m-türi szótlanul a munkapiac egyoldalú kiba-nálását és a zsidó nemzeti munkásság szer-zete napról-napra erősödik, ami kizárja építőmunka erőszakos és önző megszakítá-az osztályharc hívei részéről.

MI LETT A KIBŐVÍTETT JEWISH AGENCYBÓL?

Amikor annak idején a Jewish Agency megalakítására került a sor, Jabotinsky a le-élesebben tiltakozott az ellen, hogy nemcioni-ták kezébe döntési jogot adjanak a Palesz-nával kapcsolatos kérdésekben. A hivatal-cionista vezérek azt remélték, hogy ezzel kerülni fog a nemzeti megújulásunktól volálló zsidó gazdagok anyagi támogatás megkapni. Az idő hamarosan megmuta-hogy Jabotinskynek volt igaza, mert a kib-ított Jewish Agency sem pénzt, sem mun-nem hozott, viszont állandó kolonc, amely országépítő mozgalomnak csak akadálva.

A MÁSODIK FELOSZTÁSI TERV TUNDÖKLÉSE ÉS BUKÁSA.

De talán sehol sem jutott kifejezésre sebben a két tábor közti ellenét, mint a o-nizmus végcéljának meghatározása kérdés-ben. Jabotinsky állandóan azt követelte, ho-világosan meg kell határozni a cionizmus v-célját. De a vezetők nyomására a *cionista-lágkongresszus egyszerűen nem volt hajlan-leszögezni, hogy a cionizmus végcélja: a Zs-Allam*. Ellenben amint Palesztina újabb me-csonkítása szóba került és ennek ellenérték-kilátásba helyeztek *egy vármegye* nagysá-zsidó államot, amely semmit sem oldana m-a hivatalos cionista vezetők egyszerre csaptak a legharciasabb államkövetelők. Ekkor kezdtek beszélni a majdani zsidó ha-seregről is, hogy hódító hadjáratlal visszaf-lalja majd az araboktól azokat a területek amelyekről egyelőre önmaguk hajlandók v-tak önként lemondani, hogy legyen mit v-szaszerezni.

Jabotinsky első perctől kezdve megm-dotta, hogy a felosztásból nem lesz semmi-hogy a felosztás a cionizmus és a zsidó m-reménységének végzetes csapása lenne. A c-nista szervezet viszont *nagy viománnyként bogtatta meg a zsidó nép előtt ezt a gyás-eredményt*, amelyet még sikerként akart maga javára könyvelni. Amikor már nyilván-való volt, hogy az angolok maguk is elle-vannak Palesztina felosztásának, a cionis-szervezet és sajtója még mindég sikra száll-érte. Azonban az angol kormány Paleszti-felosztását hivatalosan is elejtette.

A ZSIDÓ ÖNVÉDELEM ÉS A HAVLAGA

És milyen éles volt a harc a légió kér-sében is! Jabotinsky mindig hangoztatta, ho-az angol bajonettek nem nyújthatnak kel-

telmet a zsidó jisivnak. A zsidó élet- és biztonságukat maguknak a zsidóknak kell megszervezniük. Az a tény, hogy angol karharcot harcol az arab terror ellen, a gyávaságát süti a zsidó népre, mert azt a látszatot kelti, mintha nem lenne bátorsága vagy akarata, hogy maga védje meg a hazáját. Jabotinsky ezért követelte a zsidó légiók visszahívását, vagyis önálló zsidó rendfenntartó egyetemes alakulatok létesítését. Emiatt a hivatalos cionista apparátus veszedelmes kardforgatóknak, militaristának, fasisztának és árnyas fantasztának állította be Jabotinskyt követőit. Az arab terror kényszerítő hatása birta rá a hivatalos cionista vezetőséget legális zsidó védőrség megteremtésére. Az

angolok felismerve a zsidó ifjuság hazafias készségét és hasznos szolgálatait, szükségességnek látták a zsidó önvédelem felfegyverzését, dacára ennek, a cionista vezetők tétlenségre és önmegtartóztatásra (havlagah) ítélték a zsidó védőrséget két éven keresztül. Így aztán nem volt akadály a arab terror elfajulásának. Több száz zsidó élet és kiszámíthatatlan értékű zsidó vagyon esett áldozatul a havlagah politikájának, amely a világ népei előtt súlyos csorbát ejtett a zsidó nép becsületén. Szerencsére, a jisiv egészséges életöztöne végül mégis áttörte a ráerőszakolt tétlenséget és maga vette kezébe a zsidó élet és vagyon megvédését. És a kolóniák meg is védtek magukat

A ZSIDÓ TÖMEGEK MEGSZERVEZÉSE.

Ehhez azonban egy fegyelmezett és tettekre kész szervezetre van szükség. Össze kell fogni. Meg kell teremteni az országot átfogó Uj Cionista Szervezetet. Ennek a szervezetnek tagja kell legyen minden zsidó, aki a saját és a zsidó nép jobb jövőjét akarja biztosítani. Az Uj Cionista Szervezet olyan gazdasági, pénzügyi és népjóléti intézményeket van hivatva létrehozni, amelyek a zsidó egyén életét a galutban is szívén viseli és főleg lehetővé teszik mindenki számára, hogy kijusson Palesztinába és a létrejövő zsidó államnak hasznos, dolgozó tagja lehessen.

És mindezt a legrövidebb időn belül kell megvalósítani. Sem a zsidó nép, sem az egyes zsidó ember nem várhat kényelmesen és nyugodtan, amíg mások fognak érte dolgozni. Mindenkinek önként és haladéktalanul kell jelentkeznie a munkához. Ne várja, hogy elmenjenek hozzá és figyelmeztessék, hogy mi a kötelessége önmagával, a gyermekeivel és a zsidó néppel szemben.

Erdély zsidóságának is részt kell vállalnia a keleteurópai zsidó embermilliók megmentésében. Gyermekeink jövőjéről van szó. A zsidó ifjuság fejlődése és egzisztenciája olyan akadályokba ütközik, hogy föltétlenül szükséges utat nyitni számára egy új életlehetőség felé. Miért is minden erdélyi zsidónak részt kell vennie a Cionkonvent sorsdöntő munkájában. Mert nem elég, hogy Angliában és Amerikában megmozdultak a zsidó nép barátai és szenvedéseinek megértői, nem elég, hogy a keleteurópai államok kormányai maguk is sikra szállanak a szabad bevándorlás és a zsidó Palesztina érdekében. Ez mind nem segít, ha maga a legjobban érdekelt keleteurópai zsidóság nem fog össze, hogy megtalálja és kövesse a megváltáshoz vezető utat.

Mi cselekvő politikát akarunk követni a galutban is.

Meg kell szerveznünk a kivándorlásra kész tömeget. Ez az egyetlen mód arra, hogy életünket átmentsük és a magunk, valamint gyermekeink jövőjéről gondoskodhassunk.

MINDEN EGYES EMBERNEK HARCOLNIA KELL!

Elmult az az idő, amikor a zsidó tömegek megengedhetik maguknak a fényűzést, hogy egy pár áldozatkész emberre hagyja ezt a nagy és nehéz küzdelmet. Mindenkinek részt kell vállalnia a munkában. Minden egyes zsidó küzdő katonája legyen annak a mozgalomnak, amely magára vállalta a zsidó lét és vagyon megmentését, a zsidó ifjuság sorsának biztos partra vezetését, a zsidó állameszme százszázalékos megvalósítását.

Zsidó testvérek! Ne várjátok, hogy egyenként felkeressünk benneteket. A mi programunk a ti programotok, a ti jövőtök a gyermekeitek élete. Önmagáért cselekszik, aki osztozik ebben a küzdelemben.

Végveszély fenyegeti a zsidóságot! Mindannyiunknak fel kell tehát sorakoznia ennek a programnak a megvalósítására.

Öregék és fiatalok fogjatok össze és alakítsátok meg mindenütt az Uj Cionista Szervezet helyi csoportját! Készüljétek fel a Cionkonventre! Ez lesz az első aktív lépés a nagyszabású alijjah, a zsidó állam és egy szebb zsidó jövő felé.

Az Uj Cionista Szervezet erdélyi végrehajtóbizottsága

Helyre kell állítani a zsidó egységfrontot!

A hivatalos cionista politika tehát ezen a ponton is megbukott. És mint mindannyiszor, most is a befejezett tények után ébred rá a tennivalókra.

Mindezek miatt a zsidó tömegek körében egyre nagyobb tért hódít a gondolat, hogy az eddigi cionista politikát és annak képviselőit helyre kell állítani a zsidó egység helyreállítása érdekében. Napról-napra hangosabb lesz a kiáltás az ujcionistákkal való együttműködésre. A súlyos zsidó helyzetben az ujcionisták több ízben is felajánlották, hogy hajlandók kerekasztal konferenciához leülni, amely-

nek az volna célja, hogy megteremtse a zsidó erők közös cionista frontját. Két évvel ezelőtt Londonban, most pedig Tel-Avivban bizonyos pontokban meg is egyeztek a cionista szervezet józanabb vezető köreivel. Azonban a párturalom hallani sem akar a megegyezés betartásáról. A cionista politika állandó kudarcaiért elsősorban felelős baloldali csoportok, amelyek évek óta magukhoz ragadták a vezetést és a döntést a cionista szervezetben, valamint e politikának a pozíciókhoz ragaszkodó exponensei még ma sem jutottak jobb belátásra és különféle ürügyekkel térnek ki a cionista egység megteremtése elől.

Miért nem akarják az egységet a tulajdonon?

Miért?

Mert a közös cionista front egyenes következménye az volna, hogy az eddigi passzív politika helyett aktív politikát kell kezdeményezni. Lehetetlen tovább fenntartani ezt a politikai metódust, hogy akarunk megnyitni a galutot, mindig alárendeltje legyen az angol politikának. A zsidó nép sorsát nem lehet a felépítései, hogy az angol nagyhatalom majd gondoskodik rólunk. Nekünk kell a magunk sorsát formálni és ahhoz az angolok segítségét megnyerni. Anglia elsősorban a saját érdekeit tartja szem előtt és azok nem mindig szonoznak a mi utunkkal. Mi az önálló zsidó államot akarjuk. Mert az európai zsidóság sorsa meg van pecsételve és nincs hely számára másutt, mint Palesztinában. Tehát min-

den törekvésünk arra kell irányuljon, hogy e szükségességnek a belátására bírjuk Angliát. A kezdeményezés a zsidó néptől kell kiinduljon, nem pedig mint eddig, a mandatarus hatalomtól, amelynek legtöbb intézkedése káros volt és utólag kellett küzdeni egy kis enyhítésért. A hivatalos cionista politikát éppen azért érte annyi kudarc, mert sokasem igyekezett előre befolyásolni a zsidó államépítés érdekében Anglia politikáját, hanem bevárta, amíg befejezett tények elé állították és a mulasztásait azzal leplezte, hogy ami történt, egyezik az érdekeinkkel. Így volt többek között a felosztási tervezet esetében is.

A passzív politika időszerűtlensége a legutóbbi csemények során a lehetetlenségig fokozódott.

Tessék levonni a konzekvenciákat!

Ez így tovább nem mehet! Azoknak, akik rövidlátásból, vagy pártérdekből ennek a politikának a kezdeményezői és irányítói, felelősek kell a felelősséget és annak konzekvenciáit. Fel kell áldozni az a magatartást, amely a cselekvő politikát lehetetlenné tette és a mai helyzethez vezetett.

A zsidó népnek most, ezekben a válságos időkben, mindenáron össze kell fognia, hogy kiharcolja magának a zsidó államot. A zsidó népnek most minden erejét egyesítenie kell, hogy elszánt akarattal és minden áldozatra kész erőmegfeszítéssel sikra szálljon a zsidó Palesztináért és a szabad bevándorlásért. Keleteurópa zsidóságának elsősorban kell egységesen megmozdulnia, hogy visszaverje a zsidó Palesztina ellen intézett nagy rohamot és megvédje saját életjogát az ősi földön.

Senkit se tévessezen meg a pillanatnyi cselezend, vagy enyhülés. A veszély nem múlt el, nem lett kisebb, csak kitolódott. Éppen ezért alkalmas az idő arra, hogy egyesült erővel küzdjünk a zsidó nép egyetlen életlehetőségéért, a zsidó állam megvalósításáért.

Az európai zsidóság földönfutóvá lett. Kivándorlásra kényszerült. Nincs hazája, nincs hajléka. Nem fogadja be seuki. Nincs más megoldás, csak Erec Jisráel!

Mit kell tenni?

A KELETEURÓPAI ZSIDÓSÁG CION-KONVENTJE

Össze kell hívni Európa hatmillió zsidóságának képviselőit, hogy elhatározzák, a tennivalókat.

A közeljövőben összeül Varsóban a keleteurópai zsidóság Cionkonventje, hogy a legerélyesebben visszautasítsa Palesztinához való jogának bármilyen csorbítását. A konventnek olyan határozatokat kell hoznia, hogy az érdekelt államok segítségével a zsidóság szabad bevándorlást kapjon Palesztinába. A konventnek ki kell harcolnia a zsidó népnek saját hadsereghez való jogát Palesztinában, amely a zsidó élet és vagyon biztosítója. A konvent eredménye új palesztinai kormányrendszer bevezetése kell legyen. Ennek az új kormányrendszernek elő kell segítenie és meg kell gyorsítania a zsidó állam megteremtését és el kell háritania az utóból minden olyan tényezőt, amely ezt késlelteti. A konventnek meg kell találnia az utat, hogy a keleteurópai zsidó tömegek, amelyek kénytelenek, vagy ki akarnak vándorolni Palesztinába, szabadon és biztonságosan jussanak ki az ősi földre és ott gyökeret is tudjanak verni, új életet kezdeni a maguk és gyermekeik javára.

Az ujcionisták sikerült zászlóbontása Élesden

Az ujcionisták erdélyi szervezete vasárnap sikerült gyűlést tartott nagy hallgatóság előtt Élesden. Először Sámuel Béla üdvözölte a kiküldötteket, majd Leitner Zoltán erdélyi elnök tartotta meg előadását, amelyben szívesen vázolta a zsidóság mai helyzetét és rámutatott arra, hogy egyedüli megoldás Palesztina, azt pedig nem lehet másként megszerezni a zsidóság számára, csak olyan módon, hogy azt az ujcionisták elképzelik, Jabotinsky utmutatása alapján. Utána Farkas Ferenc erdélyrészi szervező titkár román és magyar nyelvű beszédében vázolta a szervezkedés szükségességét és rámutatott arra, hogy mennyi idealizmus fűti az ujcionista vezetőket, akik harcolnak önzetlenül a szebb jövő érdekében. Utána Lalek Lázár betárvezető jiddis nyelven vázolta a helyzetet és megmagyarázta az egyedüli helyes utat, amelyen a zsidóságnak, — egy az élesdi zsidóságnak is — haladni kell.

A gyűlés a Hatikva hangjai mellett a legalkalmasabb hangulatban ért véget és utána megalakult a helyi szervezet, amely az élesdi zsidóság legjobbait foglalja magában. Előkökötésfelkiáltással Sámuel Bélát választották meg. Társelnök Klein Sámuel, jegyző Révész Jenő, pénztáros Katz Sándor, titkár Eibenschütz Andor, Keren Tel Chaj biztos Hubert Mór, ellenőrök Schwartz Zoltán és Weinstock Márton és harminc tagu választmány.

Nagy visszatekintést keltett az élesdi zsidóság körében az, hogy a Noar-Hacioni nagyváradi csoportja két fiatal tagját két nappal előbb kiküldte Élesdre, hogy minden eszközzel lehetetlenné tegyék a vasárnapra hirdetett gyűlést. Házról-házra jártak, hogy lebeszéljék a zsidóságot a gyűlésen való részvételről és ugyanarra az időre ellengyűlést hívtak egybe, egy másik terembe. Az élesdi zsidóság körében nagyon elítélték ezt a módszert és még jobban felháborította őket az, hogy a csendőrség megbízottját is elküldték a gyűlésre. Az ujcionista szervezet vezetői felmutatták a nagyváradi prefektúra nagy előzékenységgel kiadott legális engedélyét, amely az összes zsidó lakta városokra és községekre vonatkozik, egész Biharmegye területére.

Az élesdi zászlóbontás, dacára ennek a szemellenes intermezzónak, mégis fényesen sikerült.

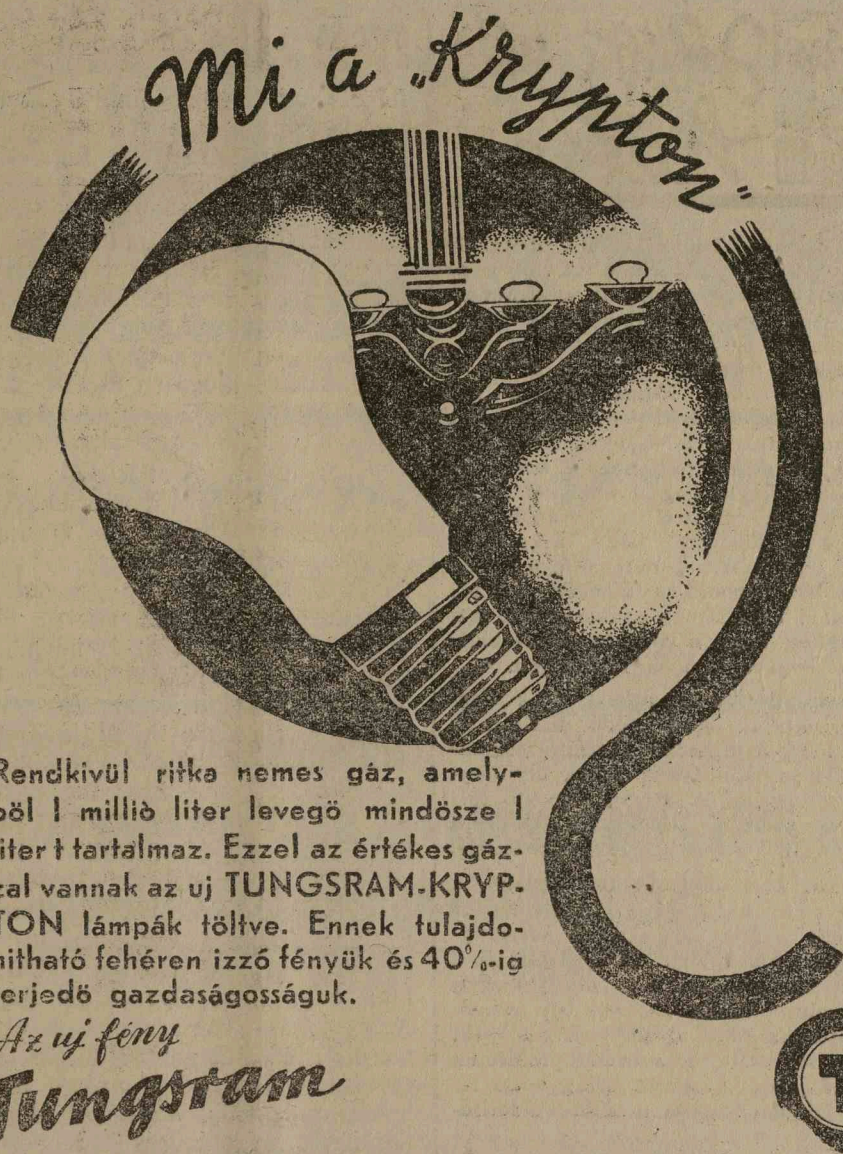
Az ujcionista szervezet nagyváradi vezetője azonnal panaszt tett a Zsidó Nemzeti Szövetség nagyváradi elnökségénél és hétfőn este dr. Weisz Endre ügyvezető elnök javaslatára és referátuma alapján tárgyalás alá vették a panaszt és elhatározták, hogy az ügy alapos kivizsgálása után teljes elégtételi szolgáltatnak az ujcionistáknak és elrendelik, hogy a jövőben ez ne forduljon elő az ifjúság részéről sem, mert ellenkező esetben ki lesznek téve — az ujcionisták szerint — hogy a Zsidó Nemzeti Szövetség rendezvényei is meglesznek zavarva.

Az ujcionisták ezután elvárják, hogy teljes elégtételt kapnak az élesdi eseményért, mert szerintiük az ellenpropagandának van az eszköze is, nem pedig ilyen módszer, amelyet a Histadrut Élesden megmutatott.

F. F.

EGY ZSIDÓ LEÁNYT AGYONLÖTTEK. (Jeruzsálem). Hadassa Rosenwald nevezte 19 éves leányt, aki Lembergől jött az országba a Tel Izsak melletti Even Jehuda-ban agyonlőtték. Enni vitt az öröknek, akik a kolónia körül őrszolgálatot teljesítettek, amikor két arab megtámadta és agyonlőtte.

KÉT RENDKIVÜL AKTUÁLIS KÖNYV: Arnold Zweig „Vihar Palesztina felett” című szenzációs, új regénye és Benamy Sándor „Európától—Ázsiáig” c. utleirőkötetének második, bővített kiadása. Kaphatók minden könyvkereskedésben.

Rendkívül ritka nemes gáz, amelyből 1 millió liter levegő mindössze 1 liter-t tartalmaz. Ezzel az értékes gázzal vannak az új TUNGSRAM-KRYPTON lámpák töltve. Ennek tulajdonítható fehéren izzó fényük és 40%-ig terjedő gazdaságosságuk.

Az új fény

Tungstam

KRYPTON

Az ünnepélyesség és munka jegyében folyt le a nyugati szertartású hitközségek évi kongresszusa Temesváron

Temesvár. — Vasárnapra volt összehívva az erdélyi nyugati szertartású hitközségek évi kongresszusa. Erdély és Bánát minden hitközsége képviselve volt és nagyszámú delegátus érkezett ez alkalomra a városba. Vasárnap délelőtt meglátogatták Vértés Adolf dr volt hitközségi elnök sírját, akinek nagy érdemei közismertek. Bornheim Jenő elnök méltatta a sírnál az elhunyt érdemeit, majd Katz Salamon főkantort El mole rachmimot csekkelt. Ezután istentisztelet volt, amelyet dr Weinberger Mózes kolozsvári főrabbi román nyelvű imája nyitott meg, majd dr Drexler Miksa méltatta a kongresszus jelentőségét.

Este kezdődött az érdemleges tárgyalás a belvárosi hitközség nagytermében. Dr Fischer József központi irodai elnök nagyszabású román nyelvű beszéde vezette be a kongresszust. Az elnök méltatta Öfelsége érdemeit, amit az ország érdekében kifejt és az elnök javaslatára hódoló táviratot küldtek Öfelségének. Ugyancsak táviratilag üdvözölték Miron Christea patriarka-miniszterelnököt, Colan püspök, vallás- és szépművészeti minisztert. Dr Fischer József a továbbiakban a zsidó nevelés és szociális munka szükségességét hangsúlyozta. Megdöbbenéssel beszélt arról a borzalmas üldözésről, amelyet a németországi zsidóságnak el kell szenvednie.

Az elnöki megnyitó után a temesvári hitközségek nevében Nyiri Jenő, Löffler Géza dr és Aranyosi Ignácz dr hitközségi elnökök üdvözölték a kongresszust. Dr Nobel Sándor a Zsidó Nemzeti Szövetség nevében,

dr Roth Dezsőné a Wizo nevében, Briskel Ezékiel a KKL nevében. Utána dr Drexler Miksa főrabbi tartotta meg nagy érdeklődés mellett beszédét. Hétfőn reggel vették kezdetüket a kongresszus érdemleges tanácskozásai. Dr Kelemen Gábor aradi delegátus a szociális bizottság, dr Nobel Sándor a pénzügyi bizottság, dr Weisz Artur a kultur és iskolaügyi és dr Rosenthal Marcell a jogügyi bizottság javaslatait terjesztették a plénum elé. A jelölőbizottság elnökének: dr Lenke Manó lugosi főrabbinak előterjesztésére ismét egyhangulag dr Fischer Józsefet választották meg a nyugati szertartású hitközségek Központi Irodájának elnökévé, társelnök: dr Schütz Henrik Arad, alelnökök: dr Lövy Ferenc főrabbi, Nyiri Jenő (Temesvár) és dr Konrad Béla (Nagyvárad) lettek.

— FISCHER ERNŐ, A KOLOZSVÁRI UJCIONISTÁK ELNÖKENEK ELŐADÁSA NAGYVÁRADON. A nagyváradi ujcionista szervezet vasárnap délután fél hét órakor propaganda-gyűlést tart, amelyen Fischer Ernő, a kolozsvári ujcionisták vezetője és kiváló egyénisége tart előadást. A kitűnő előadó iránt városszerte nagy az érdeklődés és ezton is kéri az ujcionista szervezet, hogy a hallgatóság minél nagyobb számban jelenjen meg a kitűnő szónok előadásán. Belépés díjtalan.

Hét-ről-hét-re

Prága. A Londonba küldött zsidó delegáció visszatért utjáról, akik azért indultak el, hogy mértékadó helyekkel megállapodjanak a kivándorlásra vonatkozólag. Igéretet kaptak arra nézve, hogy nagyobb számú bevándorlási engedélyt fognak kiadni a zsidók számára. (Kiderült, hogy az Angliába beengedett zsidók száma egészen minimális. A szerk. megjegyzése). — A csehszlovák köztársaság közoktatásügyi minisztere zsidó küldöttséget fogadott és kijelentette, hogy a kormánynak nincsen szándékában, hogy a zsidókkal szemben numerus clausus vezetessen be. Továbbiakban még kijelentette a miniszter, hogy a kormány egyáltalán nem szándékszik korlátozni a polgárok jogait, így a zsidókét sem. Egyetlen ügyvédek sem kell lemondani hivatásának gyakorlásáról. Azt viszont megállapítja, hogy a jövőben szigorúbban fogják venni a vizsgára kerülők képességeit.

Belgrád. Gyuro Jankovits miniszter kijelentette a kormánypártban levő zsidó tisztviselők konferenciáján, hogy a jugoszláv kormány semmiféle intézkedést nem szándékszik tenni, olyirányban, hogy megváltoztassa az ország alapvető törvényeit, amelyek teljesen demokratikusak és a zsidók polgári jogait is teljes mértékben biztosítja.

Bratislava. Dr. Tiso miniszterelnök fogadta a szlovákiai zsidó párt küldöttségét. A küldöttség szerencsekívánatait fejezte ki a szlovák kormánynak megalakulása alkalmából és megköszönte a kormánynak azokat a törekvéseit, amelyekkel a rendet akarja biztosítani. Ugyanakkor egy memorandumot nyújtottak át a miniszterelnöknek, amelyben részletesen kifejtik a zsidó problémák praktikus megoldását. A szlovák belügyminiszter Matus Cernak, szintén fogadta a zsidó küldöttséget.

Bombay. Ceylon szigetének államtanácsa a parlament elé vizsgálatra hozta egy törvényt, amely szerint rövidesen betiltják az orvosok, fogászok, bevándorlásukat. Ezeket az intézkedéseket azért hozzák, mert félnek attól, hogy a Németországból tömegesen kiutasított zsidók közül ott is letelepszene és „konkurrenciát” csinálnak a ceyloniaknak.

Tel-Aviv. A napokban halt meg Palesztina legöregebb emlere Tel-Avivban. Meir Dickstein 1908-ban jött Palesztinába és azóta ott élt, a legjobb egészségben családjá körében. Dickstein 117 évet élt. — 1938 évek első tíz hónapjában 10.500 zsidó vándorolt be Palesztinába, míg az előző évben ugyanebben az időszakban 8600 zsidó vándorolt be. Ugyancsak ebben a tíz hónapban 8000 turista fordult meg az országban. — Haifában új napilap indult „Hakarmel” címen, héber nyelven.

Szofia. Olyan külföldi állampolgárok, akik beutazási vízumot akarnak kapni Bulgáriába, árja származásukat akkor is igazolniuk kell, ha csak útmenetileg akarnak Bulgáriába tartózkodni.

Páris. A Hicem kögyülést tartott a napokban a francia fővárosban, amikor is az intézőtanácsot újraszervezték. Megállapították, hogy a Hicem ez év első nyolc hónapjában, elhelyezett 4615 kivándorlót és 1180 menekültet olyképen, hogy azok végleges letelepedési helyhez jutottak. — Ugyancsak gyűlést tartott Párisban a Wizo is, amelyben Weizman asszony referált a zsidó nő helyzetéről Palesztinában.

Bazel. St.-Louis rabbija Dr. Salamon Schüller, meglátogatta Bazelen fiát, ahol hirtelen elhunyt. 1870-ben született, számos hitközségben működött, de előbb nagy szemináriumokban végezte tanulmányait. Hegeheimban (Németország) a régi templomból zsidó muzeumot létesített, mivel nem volt már minjám, amely ott imádkozott volna. Temegetésén számos rabbi vett részt.

Varsó. A legutóbb tartott sejm-választásokon a következő zsidó képviselőket választották be a sejmbe: Seidenman F. I., Trockenheim, (varsói kerület), Dr. Emil Sommerschein, Lemberg, Dr. Schwartzbard, Krakko, L. Minsberg, Lodz. Összesen öt zsidó képviselőt választottak meg.

Beiruth. A libanoni és syriai nagyvárosok szállodái megteltek olyan gazdag arabokkal, akik elmenekültek Palesztinából, mert nem bírják ki a folytonos nyomást, amelyet az arab terroristák fejtenek ki. Különösen a szállító eszközök sztrájkja miatt menekültek el sokan.

— ZÁRT AJTÓK MÖGÖTT FOGJAK TÁRGYALNI A GRÜNSPAN ÜGYET. Páris. Az illetékes körök véleménye szerint, a felsőbb igazságügyi hatóságok úgy fogják intézkedni, hogy a Grünspan gyilkossági perében zárt tárgyalást fognak elrendelni, azzal az indoklással, hogy nem akarjákrontani a német zsidóság helyzetét. A valóság az, hogy a német-francia egyezmény, amely főleg a sajtóra vonatkozott, valószínűleg kitért erre a körülményre is, s nehogy a sajtó túlságosan sokat foglalkozzon a németek zsidóellenes tevékenységével, inkább zárt ajtó mögött fogják a Grünspan ügyet tárgyalni, amire nem igen volt még példa a francia kriminalisztikában.

— **DIES AMERIKAI KÉPVISELŐ JAVASLATA.** New-York. Dies parlamenti képviselő, az államellenes üzemek kivizsgálására kiküldött bizottság elnöke, kijelentette, hogy azok az „elégedetlen” amerikaiak, akik nem akarnak ott élni, térjenek vissza Európába. Meg is nevezi őket, mint a nemzeti szocialisták, kommunisták és fasiszták elhagyhatják az Egyesült Államok területét. Dies azonkívül megfelelő szervert akar felállítani, amely birtokok és vagyonok kicserélésével akar foglalkozni.

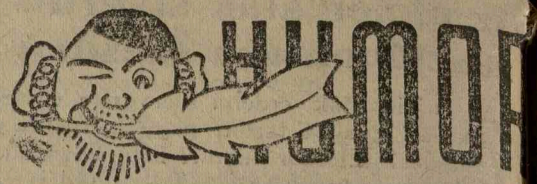
— **AZ ANGOL-FRANCIA ÁLLAMFÉRFIAK TANÁCSKOZNI FOGNAK A ZSIDÓKÉRDÉSRŐL A PÁRISI ÖSSZEJÖVETEL ALKALMÁBÓL.** Páris. Szerdán Párisba érkezett Chamberlain angol miniszterelnök és Halifax külügyminiszter, ahol nagy ünnepélyességgel fogadták őket. A látogatás a tanácskozások egész sorozatát öleli fel. Két napot töltenek Párisban és kétszázötvenöt a középeurópai helyzetről folyik a tárgyalás. Az angol államférfiak látogatását megelőzően Bonnet francia külügyminiszter tanácskozást folytatott Henry Beranger-vel, aki alelnöke az Evianban létesített államközi menekültügyi bizottságnak és rövidesen Londonba utazik, hogy résztvegyen a bizottsági ülésen, amelyen lord Winteron fog elnökölni. Bonnet külügyminiszter Chamberlain-el és az angol külügyminiszterrel is tárgyal a zsidókérdés megoldását illetőleg.

— **HÁZTELKEK ELADÓK** a nagyváradai új szénapiac mellett olcsó áron. Cím a kiadóban.

— **JAPÁN MEGTILTOTTA, HOGY TERÜLETÉRE ZSIDÓK LÉPJENEK.** Tokio. A német-japán kulturális egyezmény életbe léptetésének évfordulója alkalmából a japán kormány rendeletet adott ki, amelyben megtiltja, hogy zsidók, bárhonnan is jöjjenek, mint menekültek, japán területre lépjenek.

— **BEN GURION NYILATKOZATA.** Az Aktionskomite ülésén meglepedéssel vették tudomásul, hogy a régi és újcionisták között a megértés a legjobb úton halad. (?) Ben Gurion kijelentette, hogy reméli, sikerülni fog a teljes meggyőzés a régi és újcionista szervezetek között.

— **CIONISTA-ÉLET ANGLIÁBAN.** (London.) Az angol cionista föderáció az utóbbi hetekben jelentős aktivitást fejtett ki. A Woodhead jelentés nagy változást idézett elő. Nagy gyűlés-hullám következett, amely egész Angliára kiterjedt. Sok ezernyi zsidó és nemzsidó vett részt ezeken a gyűléseken. Nemzsidó képviselők pártkülönség nélkül résztvettek ebben a kampányban. Az angol zsidóság csodálatraméltó egységet mutatott és az a hangulat lett urrá, hogy nem lehet másképpen megoldani a palesztinai kérdést, minthogy a majoritásba kerüljenek a zsidók és ne csak a „gazdasági lehetőségek” palástjába burkolják a zsidóellenes angol Palesztina-politikát. A Keren Kajemet az elmúlt évben 46.000 fontot eredményezett. A Balfour-deklaráció emlékére rendezett ünnepségen felszólaltak Paul Goodman, Procter őrnagy, Mr. Rhys, I. Davies, Mrs. Dugdale és Baz Locker

HITLER PANASZA MUNCHENBEN

Amikor Daladier francia miniszterelnök Münchenben volt, Hitler panaszkodott neki, hogy francia sajtó sok hazugságot ír össze róla.

Daladier a következőket válaszolta:

— Jobb volna talán, ha az igazat írná?...

MIÉRT IGÉRTE?

Miért ígerte az Uristen az özönvíz után, hogy soha többé nem pusztítja el a világot?

— Mert tudta előre, hogy azt az emberek megfogják elpusztítani.

MIRE FUTYOLTEK A TOKIÓI SZIRÉNÁK?

Amikor Hankaut elfoglalták a japánok, a kiói szirénák elkezdtek futyolni. Igen, futyolt Angliára, futyoltak a Népszövetségre és futyoltak az egész világra.

ÉRDEKES MEGALLAPÍTÁS

— Háromszáz éve annak, hogy angolok veszítettek háborút? Miért?

— Mert amikor látják, hogy az ellenség ellenük visszatámad és nem kezdenek háborút.

ANGLIA ÉS FRANCIAORSZÁG MEGEGYEZTEK A KOLONIAIKRA VONATKOZÓLAG

Az angolok és franciák megegyeztek abban, hogy az angolok beleegyeznek abba, hogy a franciák adják vissza gyarmataikat, a franciák beleegyeznek abba, hogy az angolok adják vissza gyarmataikat Németországnak.

FUNK BALKANI UTJA

Funk (szikra) német miniszter balkáni útján során attól kell félni, hogy a „funk”-ból „flamme” (láng) lesz.

HITLER ÉS NEW-JERSEY

Hitler gunyolta az amerikaiakat, hogy félnek a Marslakók támadásától. Neki nincs mit beszélni, mert ha az amerikaiak egy idegen csillagzat pusztításától félnek, az európaiaknak nem kell félniük, mert aki elpusztít mindent, azt itt van közöttünk Hitler!

MI JOBB?

Egy moldva-vidéki zsidó feljött Bucarestbe bevásárolni. Mielőtt azonban bevásárolt volna, megkoldult a város és igen szép pénzt gyűjtött össze. Mikor aztán már együtt volt a pénze, soha járta a nagykereskedőket és vásárolt.

Egyik nagykereskedő felismerte és rászólt: — Mi az? Maga a minap még koldult és most kereskedő lett?

— Igen, — mondta a kis zsidó — nálunk a déken az a szokás, hogy előbb koldulunk és aztán leszünk kereskedők, míg maguk előbb kereskedők és aztán mennek koldulni.

IZRAEL-SÁRA

Egyik legutóbbi nagy jótékonyági mulatságon előkelő hölgyek vállalták az ételek és italok kiszolgálását. Egyik sátornál egy nyegle ur izraeli vallásának tartván a kiszolgáló dámát, így szólt:

— Szép Sára, kaphatnék egy pohár pezsgőt? — Szívesen — válaszolta a hölgy — de féltékeny méltóztatik, mert a Bibliában nem Sára, hanem Rebeka itatta meg a tevéket.

SZÜNÖBEN AZ ANTISZEMITIZMUS ÉS A HÁBORUS VESZEDELEM

A héten egy fehérszakállas öreg hitsorszósul állított be hozzánk és kategorikusan kijelentette: — Az antiszemitizmus elmúlóban van s háború nem lesz.

— Honnan veszi azt?

— Azért — mondta ő — mert a népek megújítják az antiszemitizmust. Egyideig jó viccnek tartják, de minden nap ugyanaz a vicc, valljuk be, valóban unalmas.

— Rendben van és miért nem lesz háború?

— Mert akik akarják, azoknak nincs pénzük és akiknek pénzük van, azok nem akarják.

BUN DE IMPRIMAT.

„GRAFICA”, ORADEA